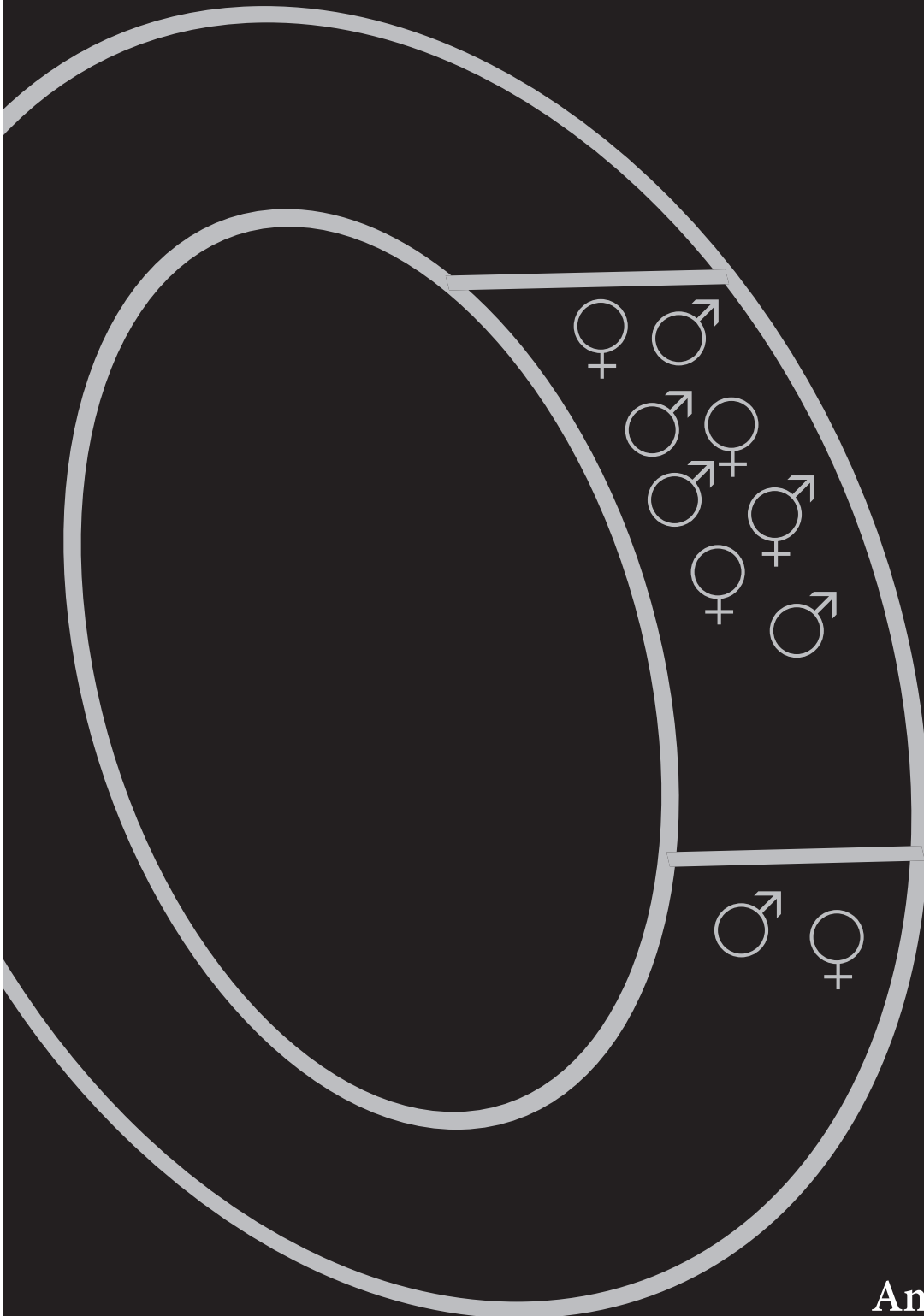

Gender Constructie in Roller Derby

Gender manoeuvreren in een lifestyle sport

Annika van Staa

Gender Constructie in Roller Derby:
gender manoeuvreren in een lifestyle sport
15 – 08 – 2013

Annika van Staa
Studentnummer: 3112349
E-mail: annika.van.staa@gmail.com
Begeleider: Drs. K.F.M. Klep

Universiteit Utrecht

INHOUD

DANKWOORD	2
PROLOOG - VIGNET	3
MIJN EERSTE WEDSTRIJD: EEN SPELUITLEG	3
HOOFDSTUK 1 – INLEIDEND HOOFDSTUK.....	6
§1.1 ONDERZOEKSTHEMATIEK	8
§1.2 THEORETISCHE INBEDDING.....	9
§1.3 OPBOUW VAN DE THESIS	13
HOOFDSTUK 2 - CONTEXT EN METHODISCHE VERANTWOORDING	14
§2.1 CONTEXT VAN ONDERZOEK	14
§2.2 METHODOLOGISCHE VERANTWOORDING	16
HOOFDSTUK 3 – DE TRAINING.....	21
§3.1 DE SOCIALE HIËRARCHIE	21
§3.2 HET SPORTENDE LICHAAM.....	24
HOOFDSTUK 4 – DE VERGADERING	31
§4.1 WE ZIJN EEN VROUWENTEAM.....	31
§4.2 VOORTAAN ZONDER DERBYNAAM.....	36
HOOFDSTUK 5 - DE WEDSTRIJD	40
§5.1 A DOUBLE HEADER	40
§5.2 THE AFTERPARTY.....	44
HOOFDSTUK 6 – CONCLUSIE.....	47
§6.1 BEVINDINGEN.....	47
§6.2 REFLECTIE.....	49
LITERATUUR	50

DANKWOORD

Regelmatig heb ik tijdens de trainingen frustratie gevoeld, omdat ik een oefening niet zo snel onder de knie had als ik wilde. Of omdat ik vond dat de trainers te hard voor me waren. Of omdat ik uitgeput was en even niet meer zag hoe ik ooit goed zou worden in het spel. Het schrijven van een thesis komt in veel opzichten overeen met het leren spelen van Roller Derby. Ook bij het schrijven van mijn thesis heb ik deze frustratie ervaren. En moest ik mezelf soms met tranen in mijn ogen dwingen om het toch nog even te proberen, om toch nog even door te zetten. Nu staat het er eindelijk. De wedstrijd is gespeeld, er is vier keer gefloten, mijn thesis is af.

Allereerst wil ik de speelsters uit het veld bedanken voor mijn fantastische tijd bij de vereniging, jullie waren allemaal zo open en betrokken! Ik voelde me een volwaardig lid en heb met heel mijn hart mee gejuicht bij iedere wedstrijd. Dankzij jullie heb ik niet alleen deze thesis kunnen schrijven, maar ben ik ook een veel betere Roller Derby speelster. In het bijzonder wil ik Lena en Ann bedanken, maar ook mijn andere vriendinnen uit de vereniging. Dankzij jullie voelde ik me thuis in de stad waar ik drie maanden heb gewoond en dankzij jullie heb ik daar een onvergetelijke tijd gehad.

Daarnaast wil ik graag Katrien Klep bedanken voor haar support en feedback tijdens het schrijven van mijn voorstel, het uitvoeren van mijn onderzoek en het schrijven van mijn thesis. Fijn dat je zo goed aan kon voelen wanneer ik meer behoefte had aan een strenge blik dan een steuntje in de rug, of andersom.

Ik wil graag Lisanne bedanken, zonder de koffiepauzes in de bibliotheek had ik het niet gered. Ik zal nooit vergeten hoe wij de laatste nacht voor de deadline in Tim's woonkamer aan het typen waren alsof ons leven er vanaf hing. We kunnen dit! Dat hebben we toch maar even mooi bewezen.

Verder wil ik mijn ouders bedanken, voor hun interesse en steun. Voor het niet doorvragen als ik niet over mijn thesis wilde praten. En voor het luisteren als ik over mijn thesis wilde ratelen zonder onderbroken te worden.

Tot slot wil ik Tim bedanken, omdat hij er voor mij was. Ook toen hij achterbleef in Utrecht terwijl ik bezig was met veldwerk. Bedankt dat je er voor hebt gezorgd dat ik in de laatste weken iedere dag een warme maaltijd at, onder begeleiding van een paar opbeurende woorden zodat ik weer even vooruit kon.

PROLOOG - VIGNET

MIJN EERSTE WEDSTRIJD: EEN SPELUITLEG

10 februari 2013

Het is 15.15 uur. Mijn spieren doen pijn, mijn lichaam weegt zwaar, ik heb een beetje moeite met lopen. Mijn hart gaat echter als een malle te keer, en mijn maag lijkt mee te deinen op dit ritme. Het *bootcamp*, voor speelsters van verschillende Roller Derby verenigingen die in 2012 zijn begonnen met skaten, loopt bijna op zijn einde. Maar eerst is er nog de vuurdoop. Een weekend vol training hoort te worden afgesloten met een echte wedstrijd, het moment waarop je de pas geleerde *skills* kan toepassen in het spel. Voor veel van de aanwezige vrouwen is het de eerste *scrimmage* in hun korte Roller Derby carrière, anderen hebben misschien een paar keer eerder aan een oefenwedstrijd meegedaan. Voor mij is dit niet anders. Met precies een jaar ervaring in skaten, maar twee weken geleden nog gezakt voor mijn *minimum skills test*, is het verbazend dat ik überhaupt mee mag doen. Mijn trainster toont gelukkig vertrouwen: "When you're not safe enough on track, I will just take you out and you will just sit on the bench for the rest of the scrimmage. Don't worry, just try it. You'll be fine!" (Elly, 10 februari 2013). Mooi gezegd. Toch voel ik me absoluut niet in de stemming om me geen zorgen te maken, hoe ben ik ook alweer op het idee gekomen om te beginnen aan deze sport? Om hier onderzoek naar te doen? Om participierend te observeren?!

Vijf minuten later sta ik netjes, met al mijn *gear* aan (helm, beetje, knie-, elleboog- en polsbescherming), in een rij met de andere skaters. We worden verdeeld in gelijke groepen, de trainsters proberen de ervaring zo goed mogelijk te verdelen. Daarna wordt ons opgedragen om een zwart of een wit shirt aan te doen, met achterop onze eigen (derby) naam en nummer. Ik hoor bij het witte team en trek mijn witte shirt aan. Twee dagen eerder heb ik op de achterkant mijn derbynaam gekalkt. Dit is niet de eerste *scrimmage* van Annika, maar van Dulle Griet, nummer G65. De naam waaronder mensen mij straks zullen onthouden, hoewel het makkelijker was geweest als ik een Engelse naam had gekozen. Met mijn witte shirt, zwarte hardlooprokje (waar zo'n handig broekje in zit) en mijn knalrode legging, ben ik wat kleding betreft in ieder geval een nette middenmoter. Een mix van sportkleding en sexy, de twee stijlen zijn beide aanwezig op de *track* vandaag.

Om 15.30 uur begint dan toch echt de wedstrijd. De eerste vijf *jams* kijk ik toe vanaf de bank. Bij ieder begin van een *jam* stappen de eerste vijf speelsters van mijn bank de baan op. Bij de bank van het zwarte team gebeurt hetzelfde. Van ieder team draagt één speelster een soort kous over haar helm met daarop twee duidelijke sterren, zij zijn de *jammers* en kunnen punten scoren. Dit doen ze door *blockers* van het andere team in te halen. Voor iedere ingehaalde *blocker* krijgt de *jammer* een

punt. De *blockers* zijn de overige speelsters op de baan. Zij skaten bij elkaar in een *pack*, waarbij het belangrijk is dat de beide teams door elkaar skaten. Het doel van de *blockers* is om de eigen *jammer* zo snel mogelijk door de *pack* te krijgen. Tegelijkertijd moeten ze de *jammer* van het andere team zo lang mogelijk tegen proberen te houden. Van ieder groepje *blockers* op de baan, is één *blocker* ook de *pivot*. De *pivots* dragen op hun helm een kous met een streep verticaal over het midden. Zij sturen de *blockers* van het eigen team aan door strategieën te schreeuwen op de baan, als een soort aanvoerder.

Als een *jammer* voor het eerst uit de *pack* is gekomen, dan heeft ze haar *initial pass* gehaald. Ze moet dan de ovale baan helemaal rond skaten en de *pack* opnieuw inhalen om punten te scoren. De allereerste keer dat de *jammer* door de *pack* gaat scoort ze dus nog geen punten. Voor iedere tegenstander die ze bij haar tweede ronde inhaalt scoort ze een punt. Vanaf dan kan de *jammer* meerdere keren rond gaan en steeds opnieuw punten scoren. De *jammer* die als eerste haar *initial pass* heeft gehaald is de *lead jammer*. Zij kan besluiten de *jam* eerder dan de standaard twee minuten te eindigen door met haar handen haar heupen aan te raken. Er wordt dan vier keer gefloten en er komt een pauze van dertig seconden om de spelers te wisselen.

Na de vijfde jam is het mijn beurt. Ik wordt als *blocker* de baan op gestuurd en ik neem me voor om een goede *blocker* te zijn: Ik zal de op de bank afgesproken strategie goed naleven. Ik zal de zwarte *jammer* tegen houden door haar niet voorbij mijn heupen te laten komen. Ik zal haar beuken als het nodig is, met mijn schouders of met mijn heupen. Ik zal mij niet van mijn positie laten beuken door andere *blockers*. Ik zal, als ik val, niet langer dan drie seconden blijven liggen en dus zo snel mogelijk weer op staan. Ik zal geen *majors* krijgen en dus niets doen wat tegen de regels is, zoals het gebruiken van mijn ellebogen bij het beuken. Ik zal constant om me heen blijven kijken en in de gaten houden wat mijn positie is in het spel. O ja, en ik zal goed observeren. Want ik ben natuurlijk ook een antropoloog! Het fluitsignaal gaat, de *jam* is begonnen.

Voor ik de kans heb om achter me te kijken zijn de beide *jammers* al voor me en is er van de *pack* niet veel meer over. De helft ligt op de grond. Maar ik sta nog. Heb ik ook nog iets gedaan behalve daar gestaan? Ik weet het niet meer. De *pack* vormt zich opnieuw en we skaten langzaam vooruit. Daar komen de *jammers* al weer. Nu let ik op wat er gebeurt! Maar terwijl ik om me heen kijk en een beetje heen en weer geduwd wordt, vallen er meer skaters. Ik ben vooral bezig met het ontwijken van de vallende mensen en vergeet te kijken naar de *jammers*. En dan zijn ze alweer voorbij. De *lead jammer calls the jam* en er wordt vier keer gefloten. Beduusd skate ik terug naar de bank, mijn adem is zwaar, mijn hoofd is leeg. Ik heb het overleefd!

Dan lijkt de *scrimmage* opeens heel snel te gaan. Na een half uur hebben we een kwartier pauze en wisselen de teams van bank. De coach geeft ons een bemoedigende speech, want we staan achter. Verrek, daar had ik niet eens op gelet! De pauze lijkt langer te duren dan de wedstrijd, maar vijftien minuten zijn zo voorbij. De tweede helft begint en ik sta om de drie *jams* op de *track*. Veel weet ik er niet meer van, behalve dan dat ik het leuk vond. Zelfs vallen is niet erg. En een beetje beuken doet niet zo heel veel pijn. Meestal. Het weinige publiek, het is immers geen officiële *bout*, juicht. Maar er op letten doe ik niet, ik concentreer me op het geschreeuw van mijn teamgenoten, en probeer te luisteren naar wat het andere team van plan is. En ik hoop dat ik geen fluitsignaal en mijn nummer hoor roepen door een scheidsrechter, want dan heb ik iets gedaan wat niet mag en moet ik naar de *penalty box*.

Ook voor de *refs* is het een spannende dag. Ook zij zijn begonnen in 2012 en worden nog als *rookies* gezien. Zij hebben dit weekend veel geleerd van Bruno, hij is een ervaren scheidsrechter. Nu is het moment om hun nieuwe kennis te toetsen. De foutjes worden door de vingers gezien, de spelers weten maar al te goed hoe spannend een eerste wedstrijd is. En iedereen weet dat ze hun uiterste best doen om het spel zo goed mogelijk te laten verlopen.

Als de klok de laatste seconden van de wedstrijd weg tikt, verandert de gespannen sfeer naar uitgelaten. Na de laatste fluitsignalen stormen coaches en spelers van beide teams op elkaar af om elkaar te omhelzen. Zwart heeft gewonnen, maar niemand lijkt er om te geven want het is tijd voor de groepsfoto!

HOOFDSTUK 1 – INLEIDEND HOOFDSTUK

Fysieke inspanning, spierkracht, snelheid, competitie, zweet. Termen die veel mensen associëren met sport en mannelijkheid. In deze thesis komen dit soort termen terug als onderdeel van Roller Derby, een *full contact* sport die over het algemeen door enkel vrouwen wordt gespeeld. Roller Derby is een sport waarbij vrouwen elkaar van de baan beuken met hun schouders of heupen; een sport waarbij soms op een militaire manier wordt gewerkt aan een strakke kont; een sport waarbij de kledingstijl varieert van sexy tot sportief; een sport met zelfgekozen bijnamen die fungeren als alter ego's; een sport waar het niet uitmaakt of je dik, dun, kort of lang bent en waar het mensen het prima vinden als je uit de kast komt. Hoe wordt gender vorm gegeven door de vrouwen die zich bijna dagelijks begeven in een sportomgeving als deze? Dat is de vraag waar ik in deze thesis een antwoord op zal geven.

In de jaren zeventig van de twintigste eeuw was het machtsverschil in gender één van de onderwerpen waar de feministische antropologie zich mee bezig hield. Het doel van de beweging was om te begrijpen wat de oorzaak en de mechanismen van dit machtsverschil waren, om op die manier bij te kunnen dragen aan het veranderen van de positie van de vrouw in de samenleving (Nencel 2007:90). In de loop der jaren werd geconcludeerd dat vrouwen niet universeel gelijk waren aan elkaar en ook dat zij niet universeel door mannen werden onderdrukt. Er kon dus geen sprake zijn van een universeel machtsverschil tussen mannen en vrouwen, zoals voorheen wel gedacht werd (Nencel 2007:95-97). Wel zijn veel sociaal wetenschappers het met elkaar eens dat vrouwen nog steeds onderaan staan in de gender hiërarchie, wanneer het gaat om sport.

Håkan Larsson schrijft in zijn artikel, *A History of the Present on the "Sportsman" and the "Sportswoman"*, over de dominantie van mannen in sport:

"Some hundred years ago, sport was practised in relation to a discourse on the public level stressing nationality, character building and masculinity – a *patriarchal discourse*. Competitive sport was seen as unsuitable for women. Women were more or less limited to gymnastics."
(Larsson 2003:14).

Hij voegt hier aan toe dat vrouwen vaak werden gezien als: "willing, but not able, to compete in sport" (Larsson 2003:14). Later veranderde deze opinie, toen sport voor vrouwen toegankelijker werd. Tijdens de jaren zestig en zeventig van de twintigste eeuw, werd juist het tegenovergestelde over vrouwen gedacht: "able, but not willing to compete in sport" (Larsson 2003:14). Ook Megan Geneva Murray schrijft in haar proefschrift over de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen in sport. In het begin van de twintigste eeuw waren veel gehoorde pleidooien tegen participatie van vrouwen

in sport gebaseerd op de angst dat vrouwen lesbisch of minder vruchtbaar werden van het beoefenen van sport. Daarnaast werden vrouwelijke atleten gezien als een bedreiging, omdat ze zouden kunnen streven naar sociale en juridische rechten (Murray 2012:20).

Uitzondering op de regel dat mannen boven vrouwen staan in sport is: de lifestyle sport. Belinda Wheaton en Alan Tomlinson beschrijven lifestyle sporten als nieuwe en postmoderne sporten, die sinds de tweede helft van de twintigste eeuw zijn ontstaan. Voorbeelden van deze sporten zijn windsurfen, snowboarden, in-line skaten en mountainbiken (Wheaton & Tomlinson 2001:428). Deze postmoderne sporten leggen de nadruk op waarden als individualiteit, vrijheid, hedonisme en anti-competitief gedrag. Hiermee zetten de nieuwe sporten zich af tegen de traditionele waarden van oudere sporten als voetbal, die veel meer gericht zijn op regels, competitie en 'mannelijkheid' (Wheaton & Tomlinson 2001:428). Volgens Belinda Wheaton (2007:299-300) hebben alternatieve, lifestyle, sporten de neiging om tegengas te bieden aan mainstream sporten, zo ook op het gebied van gender. Sport legt gender hegemonie bloot en lifestyle sport biedt mogelijkheden om verandering te brengen in deze gender hegemonie (Wheaton 2007: 299-300). Een voorbeeld van zo een lifestyle sport is Roller Derby, een sport die wordt gedomineerd door vrouwen.

Roller Derby ontstond in de jaren twintig, het was in die tijd te vergelijken met marathonschaatsen. In de loop der jaren heeft het zich verder ontwikkeld naar het spel zoals dat nu gespeeld wordt (WFTDA 2012- History). De sport is in 1933 ontwikkeld door Leo Seltzer in Chicago en werd gespeeld door zowel mannen als vrouwen. In de loop der jaren evolueerde de sport van een wedstrijd in snelheid en skatevaardigheid, naar een show vol spektakel en capriolen van de skaters. Eind jaren dertig ontwikkelde Leo Seltzer het huidige puntensysteem en de *banked track*. Een baan die schuin afloopt naar binnen. Hierdoor kwam er meer snelheid en meer competitie in het spel, ook het *full contact* aspect van Roller Derby ontwikkelde zich in deze tijd (Mabe 2007). In de jaren vijftig werd de sport nauwelijks meer gespeeld. In de jaren zestig en zeventig kwam Roller Derby even terug, maar enkel als show, bedoeld voor vermaak op televisie (Finley 2010:368). De sport is daarna wel blijven bestaan, maar heeft niet meer het grote publiek aangetrokken zoals in de jaren dertig en veertig. In 2001 is in Texas de sport nieuw leven in geblazen, dit keer was Roller Derby enkel voor vrouwen. Het spel werd voortaan gespeeld op een vlakke baan, zodat trainingslocaties gemakkelijker gevonden waren en minder kosten met zich mee brachten (Finley 2010). Roller Derby groeide snel en in 2004 werd de Women's Flat Track Derby Association (WFTDA) opgericht. In 2006 waaide de sport over van Amerika naar Europa (London Rollergirls z.j.), sindsdien heeft het zich daar snel verspreid.

§1.1 ONDERZOEKSTHEMATIEK

Tijdens mijn veldwerkperiode bleek al snel dat bij het schrijven over Roller Derby, gender en de constructie van gender niet kunnen worden genegeerd. In het veld gingen de speelsters van de sport dagelijks om met vooroordelen van mensen die weinig over de sport wisten, veel van deze vooroordelen waren gebaseerd op gender en seksualiteit. Ondanks dat de speelsters niet dagelijks over hun gender en seksualiteit spraken, was het regelmatig een onderwerp van gesprek of discussie en bleek uit veel van mijn observaties dat ze zich er wel degelijk dagelijks mee bezig hielden.

Vanuit een theoretisch perspectief is Roller Derby een interessant onderwerp, omdat het een lifestyle sport is die merendeels door vrouwen wordt beoefend. Hierin is Roller Derby enig in haar soort. Daarnaast zijn er ook weinig sporten op te noemen binnen het traditionele spectrum, waarbij sportende vrouwen de meerderheid vormen. Juist in zo een context is het interessant om onderzoek te doen naar het definiëren van gender relaties. In mijn thesis heb ik gekozen voor sport als uiting van *popular culture*. De voornaamste reden hiervoor is dat ik zelf al een half jaar beoefenaar van de sport Roller Derby was voordat ik begon met het onderzoek. Door het zelf te spelen merkte ik al snel hoe interessant de sport is op verschillende gebieden, waaronder gender constructie. Daarnaast vond ik juist Roller Derby als sport interessant, omdat het zich onderscheidt van andere sporten. Ook onderscheidt Roller Derby zich als vrouwensport van andere *popular culture* die door vrouwen wordt beoefend. Juist omdat het een fysieke *full contact* sport betreft. De focus in deze thesis ligt daarom op het perspectief van de vrouwelijke spelers van Roller Derby. De manier waarop vrouwen hun gender construeren en de invloed van andere vrouwen en mannen in een door vrouwen gedomineerde Roller Derby vereniging vond ik een interessante invalshoek.

De hoofdvraag tijdens mijn onderzoek, waar ik antwoord ga geven in de volgende hoofdstukken is als volgt:

Hoe manoeuvreren de vrouwelijke spelers van Roller Derby zich in gender relaties en hoe (her)definiëren de vrouwen de hegemonische gender relaties tussen de vrouwen onderling, en met mannen?

Tijdens mijn onderzoek bleek dat binnen de vereniging sprake was van een verschil in macht tussen de verschillende trainingsniveaus. *Newbies* hebben minder inspraak in de vereniging dan *intermediates*. Ook *intermediates* hebben minder macht dan teamspelers (*advanced* spelers). Zelfs bij de verschillende teams bleek sprake van machtsverschil. De politiek van lidmaatschap die de speelsters van de sport doormaken wanneer zij van niveau veranderen, is daarom een onderwerp waar ik in mijn thesis extra aandacht aan besteed.

§1.2 THEORETISCHE INBEDDING

In het onderstaande gedeelte plaats ik de voornaamste theorieën in debat en verklaar ik de gebruikte concepten. Hierbij ga ik voornamelijk in op de manier waarop ik gender in deze thesis zal benaderen.

§1.2.1 GENDER PERFORMANCE

Judith Butler heeft met haar verschillende boeken over gender een grote bijdrage geleverd aan de feministische antropologie en de ontwikkeling van debat rondom dit veelomvattende begrip. Voor deze thesis heb ik mij verdiept in haar concept van gender performance en gender *performativity*. Hierover heeft zij onder andere geschreven in haar boek *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity* uit 1990. Volgens Butler, is gender een vorm van performance. Gender is geen concept wat bestaat buiten het tonen en uiten van gedrag, het is volgens haar een vorm van acteren. In de samenleving is bepaald dat de vrouwelijke sekse zich op een vrouwelijke manier gedraagt, even zo gedraagt de mannelijke sekse zich op een mannelijke manier. Deze gedragingen zijn echter niet vastgelegd, wat bewezen wordt door bijvoorbeeld een *Drag Queen*. Deze draagt vrouwelijke kleding en gedraagt zich vrouwelijk, maar heeft een mannelijk lichaam. Het zou ook kunnen dat deze *Drag Queen* zich vrouwelijk voelt van binnen, en met haar mannelijke lichaam op een vrouwelijke manier laat zien hoe zij zichzelf van binnen ervaart. Gender is dus niet iets wat gekoppeld is aan iemands seksualiteit, omdat gender niet vastgelegd kan worden. Het is een fluïde concept en geen vaststaand gegeven. Iedereen kan op een andere manier vrouwelijkheid of mannelijkheid ervaren. Gender is ook een vorm van acteren in de zin dat het imiteert. Mensen imiteren elkaars gedrag. De hegemonische gender normen die voortvloeien uit dit imitatiegedrag zijn in de loop van de geschiedenis parallel gaan lopen aan seksualiteit (Butler 1990:136-141). Dit heeft er voor gezorgd dat het onderscheid tussen seksualiteit en gender is vervaagd. Mensen koppelen hegemonische gender normen aan de seksualiteit die iemand heeft, waardoor gender een statisch begrip lijkt te worden. De theorie van Butler spreekt deze statische benadering tegen. In mijn analyse over de speelsters van Roller Derby en het manoeuvreren van hun gender relaties ga ik uit van een fluïde gender concept. De theorie van Butler helpt mij hierin, door mij constant te herinneren aan de statische koppeling tussen gender en seksualiteit en het niet uit het oog verliezen van een fluïde benadering.

§1.2.2 GENDER HEGEMONIE

Mimi Schippers gaat in haar artikel *Recovering the feminine other: masculinity, femininity, and gender hegemony* uit 2007, uitgebreid in op de verschillende machtsrelaties in gender rollen tussen mannen en vrouwen. Zij ziet de verdeling in gender rollen als een hiërarchische structuur, beginnend

bij hegemonische mannelijkheid en eindigend bij benadrukte vrouwelijkheid. Deze hiërarchische structuur wordt in onderstaande subparagraaf verder uitgewerkt.

Hegemonische mannelijkheid legt Schippers uit als de eigenschappen die gedefinieerd worden als mannelijk, die een hiërarchische en complementaire relatie tot vrouwelijkheid bevestigen en legitimeren, waardoor de dominante positie van mannen en de ondergeschikte positie van vrouwen opnieuw bevestigd wordt (Schippers 2007:94). Het is dus de vorm waarin mannen op sociaal gebied domineren en de gender rollen beïnvloeden (Finley 2010:360). De tegenhanger van hegemonische mannelijkheid is hegemonische vrouwelijkheid. De definitie die Schippers van hegemonische vrouwelijkheid geeft is: “the characteristics defined as womanly that establish and legitimate a hierarchical and complementary relationship to hegemonic masculinity and that, by doing so, guarantee the dominant position of men and the subordination of women” (Schippers 2007:94). Hegemonische vrouwelijkheid is de beschrijving van de vrouwelijkheid die bijdraagt aan het overwicht van mannelijkheid. Het is belangrijk hierbij te benadrukken dat Schippers hier niet uitgaat van een gelijkwaardige verhouding tussen hegemonische mannelijkheid en hegemonische vrouwelijkheid. Hegemonische vrouwelijkheid staat, in de hiërarchie van Schippers, lager dan hegemonische mannelijkheid en werkt mee aan de bevestiging van het mannelijke overwicht.

Binnen de gender hegemonie bestaat niet alleen de hiërarchie tussen mannelijkheid en vrouwelijkheid. Intergender perspectieven zijn even belangrijk en zijn onderdeel van de gender hegemonie (Schippers 2007:94), hiermee bedoelt Schippers dat binnen de mannelijke en de vrouwelijke gender sprake is van verschillende perspectieven en dat zij ook een onderdeel zijn van de hiërarchie.

Een van deze intergender perspectieven is benadrukte vrouwelijkheid. Hoewel Schippers hegemonische vrouwelijkheid als tegenhanger van hegemonische mannelijkheid ziet, wordt in veel andere theorieën benadrukte vrouwelijkheid als tegenhanger van hegemonische mannelijkheid gezien (Schippers 2007:94). Finley omschrijft benadrukte vrouwelijkheid als het benadrukken van de vrouwelijkheid als reactie op het mannelijk overwicht (Finley 2010:161). Echter, volgens Schippers is het concept van benadrukte vrouwelijkheid niet voldoende, omdat het geen ruimte geeft voor het complementaire karakter van mannelijkheid en vrouwelijkheid. Hiermee bedoelt zij dat andere vormen van vrouwelijkheid een reactie zijn op de hegemonische normen over mannelijkheid én vrouwelijkheid. Bovendien zijn zij een tegenreactie op de ideale relatie tussen deze twee (Schippers 2007:94). Schippers gaat hier in tegen de stelling van Connell (uit 1987) dat alle vormen van vrouwelijkheid een reactie zijn op mannelijkheden. De andere vormen van vrouwelijkheid worden door Schippers als volgt omschreven: “They contradict or deviate from practices defined as feminine,

threaten men's exclusive possession of hegemonic masculine characteristics, and most importantly, constitute a refusal to embody the relationship between masculinity and femininity demanded by gender hegemony" (Schippers 2007:95).

In de gender hiërarchie van Schippers is iedere vorm van mannelijkheid dominant aan iedere vorm van vrouwelijkheid. "Because femininity is always and already inferior and undesirable when compared to masculinity, it can sustain features of stigmatization and contamination. In contrast, masculinity must always remain superior; it must never be conflated with something undesirable" (Schippers 2007:96). De mannelijkheden die in strijd zijn met de gangbare gender normen noemt zij daarom feminiene mannelijkheden. Schippers kiest er voor om de term paria mannelijkheid niet te gebruiken, omdat het volgens haar doet voorkomen dat het ook onder hegemonische vrouwelijkheden geschaard kan worden in de hiërarchie. Echter een mannelijkheid, die in strijd is met de gangbare gender normen, staat nog steeds boven de hegemonische vrouwelijkheid. Volgens Schippers kunnen mannelijke eigenschappen geen ondergeschikte of stigmatiserende functie hebben in de gender hiërarchie. Wanneer een mannelijkheid gestigmatiseerd wordt, moet het dus vrouwelijke eigenschappen hebben aangenomen (Schippers 2007:96).

Wanneer vrouwelijke eigenschappen zich duidelijk afzetten tegen de gender hegemonie, zullen zowel de hegemonische mannelijkheden als de hegemonische vrouwelijkheden zich afkeren van deze vrouwelijke eigenschap en deze stigmatiseren. Dit gebeurt om de bestaande gender normen te beschermen. Deze andere vrouwelijkheden worden paria vrouwelijkheden genoemd (Schippers 2007:95).

Kortom, de hiërarchische gender indeling volgens Schippers begint met de hegemonische mannelijkheden. Deze staan boven de feminiene mannelijkheden. Onder de verschillende mannelijkheden staan de hegemonische vrouwelijkheden. Helemaal onderaan de ladder staan de paria vrouwelijkheden. Buiten deze hiërarchie staan de alternatieve gender rollen, waarover in de volgende subparagraaf meer wordt uitgeweid.

§1.2.3 GENDER MANOEUVREREN

Er is volgens Finley een onderscheid tussen paria vrouwelijkheden en alternatieve vrouwelijkheden. "Alternative femininities are resistive because they disrupt relations of male dominance, whereas pariah femininities are stigmatized and less threatening to hegemonic gender relations" (Finley 2010:362). Bij een alternatieve vrouwelijkheid hebben vrouwen de *intentie* om de gangbare gender normen aan te passen. De negatieve reactie die ze daarop krijgen van mannen en andere vrouwen die leven volgens de gangbare gender norm sterken deze vrouwen juist in hun doel. Stigma's worden omgezet in geuzennamen. Hetzelfde geldt voor alternatieve mannelijkheden (Schippers 2007:97).

Onderdeel van de alternatieve mannelijk- of vrouwelijkheid is ook de nadruk op de afwijzing van de hegemonische gender rollen, waarbij vaak wordt uitgegaan van gelijkwaardigheid in plaats van hegemonie.

Deze alternatieve strategieën komen voort uit gender manoeuvreren. Finley omschrijft gender manoeuvreren als volgt: "Gender maneuvering is a collective effort to negotiate actively the meaning and rules of gender to redefine the hegemonic relationship between masculinity and femininity in the normative structure of a specific context. These strategies change familiar meanings of gender, violate rules of interaction, and shift positions so that the links between gender relations are damaged and transformed within that context" (Finley 2010:362). Het is belangrijk hierbij te onthouden dat vrouwen zich niet allemaal, en individueel niet altijd, binnen een bepaalde vorm van vrouwelijkheid begeven. Vrouwen kunnen meerdere vormen van vrouwelijkheid hebben en daarom ook verschillende strategieën volgen in een andere context. Deze intergender relaties hebben invloed op de normatieve verhoudingen tussen mannelijkheid en vrouwelijkheid, maar vooral op de verhoudingen tussen mannelijkheid en vrouwelijkheid binnen de context. In mijn analyse over de speelsters van Roller Derby kijk ik hoe de vrouwen manoeuvreren in de context van Roller Derby en hoe dit van invloed is op de verhoudingen tussen mannelijkheid en vrouwelijkheid in de eigen groep.

§1.2.4 GENDER MANOEUVREREN ALS PERFORMANCE

Zowel Judith Butler (1990:136-141) als Mimi Schippers (2007) weiden uitvoerig uit over machtsverschillen in gender en de hier uit voortvloeiende hegemonische gender normen. Het grote verschil tussen de twee auteurs is dat Schippers een statische omschrijving van het gender begrip weergeeft. Met haar theorie over gender manoeuvreren probeert Schippers aan te duiden dat er geen universele superioriteit van de mannelijkheid bestaat, er zijn immers ook alternatieve mannelijkheden en vrouwelijkheden die zich van deze superioriteit los koppelen (Schippers 2007:98). Echter, haar hiërarchische indeling doet voorkomen dat er in de basis wel degelijk een hiërarchie is waarin de man altijd boven aan staat. Zij stelt dat alle vormen van mannelijkheid boven alle vormen van vrouwelijkheid staan. Zo staat hegemonische vrouwelijkheid onder feminiene mannelijkheid (Schippers 2007:96). Daarnaast noemt zij deze mannelijkheid voornamelijk feminien, omdat het een mannelijkheid is met vrouwelijke eigenschappen en deze vrouwelijke eigenschappen altijd ondergeschikt maken aan mannelijke eigenschappen (Schippers 2007:96).

Een ander punt waarop de theorie van over gender manoeuvreren, mijns inziens, mank gaat is de manier waarop het onderscheid wordt gemaakt tussen paria en alternatieve vrouwelijk- en mannelijkheden. Het onderscheid tussen paria en alternatief is volgens Finley afhankelijk van een intentie of een oplegging van de transformatie door de betreffende mannelijkheden of

vrouwelijkheden (Finley 2010:362). Het intentionele aspect lijkt mij een vrij moeilijk te definiëren onderscheid. Wanneer kan men van een mannelijkheid of een vrouwelijkheid bepalen of deze intentioneel is of niet?

Gender manoeuvreren valt binnen deze constructie als een statisch concept wat plaats vindt of niet plaats vindt als reactie op de hegemonische gender normen. In haar onderzoek schrijft Finley over de mate waarin vrouwelijkheden binnen de sport Roller Derby afwijken van de hegemonische gender normen en in hoeverre er sprake is van een intentie in de groep speelsters om af te wijken van deze gender normen (Finley 2010). In mijn thesis leg ik echter de nadruk op het open, fluïde karakter van gender. Gender manoeuvreren is volgens de theorie van Butler geen *reactie* op de hegemonische gender normen. Gender manoeuvreren *is* de performance van gender en de verschillende manieren waarop gender wordt geconstrueerd. Ook de hegemonische gender normen manoeuvreren. In mijn analyse van de speelsters van Roller Derby over het manoeuvreren in gender normen houd ik rekening met dit verschil in fluïditeit. Ik houd het concept van Butler aan als leidraad bij het schrijven over het (her)definiëren van gender normen.

§1.3 OPBOUW VAN DE THESIS

Het vervolg van mijn thesis is op de volgende manier opgebouwd. Ik begin met hoofdstuk 2, wat zal gaan over de context van mijn onderzoek en de verantwoording van de methoden die ik heb gebruikt. Er wordt uitgewerkt bij wie en waar ik mijn onderzoek heb uitgevoerd en de manier waarop ik dat gedaan heb. Verder reflecteer ik op de ethische aspecten die ik tegenkwam bij het schrijven van deze thesis en bij het uitvoeren van het onderzoek. Hierna komen de drie empirische hoofdstukken, waar ik mijn bevindingen weergeef en analyseer. Deze hoofdstukken zijn ingedeeld naar de drie belangrijke onderdelen van Roller Derby: de training, de vergadering en de wedstrijd.

In hoofdstuk 3 schrijf ik over de sociale structuur van de vereniging, zodat een duidelijk beeld wordt geschetst van het klimaat waarin ik mijn onderzoek heb verricht. Daarnaast werk ik het concept van het sportende lichaam uit en koppel ik dit aan gender manoeuvreren. Hoofdstuk 4 gaat vervolgens over de vergadering en de onderwerpen die worden bediscussieerd in de vereniging en in de Roller Derby gemeenschap. De *Do It Yourself* ethos wordt hiervoor verder uitgelegd. Ik belicht in dit hoofdstuk twee specifieke discussies. De eerste discussie gaat over het participeren van mannen in de trainingen van de vereniging. De tweede discussie gaat over de dilemma's rondom het skaten onder de eigen naam of het behouden van de derbynaam. Beide discussies koppel ik vervolgens aan gender constructie. In hoofdstuk 5 schrijf ik over de wedstrijd en het show aspect van de sport. Wordt hier ook een performance gegeven van gender? Ook de afterparty wordt in dit hoofdstuk beschreven en ik leg uit hoe manoeuvreren op de dansvloer een uiting is van gender manoeuvreren.

HOOFDSTUK 2 - CONTEXT EN METHODISCHE VERANTWOORDING

Het grootste gedeelte van mijn onderzoek heb ik gedaan bij een Roller Derby vereniging in een grote stad in Duitsland. Deze vereniging neemt een leidende positie in op het gebied van de ontwikkeling van Roller Derby in Europa. De vereniging heeft verschillende evenementen georganiseerd waarbij Roller Derby verenigingen uit heel Europa samen kwamen.

De WFTDA steunt nog niet veel verenigingen in Europa, omdat te veel teams nog in de kinderschoenen staan of nog niet op het niveau zijn om op regelmatige basis wedstrijden te spelen die voldoen aan de strenge eisen van de organisatie. De vereniging waar ik mijn onderzoek heb verricht is aangesloten bij de WFTDA. Dit geeft niet alleen het niveau van de vereniging aan, ook de grootte van de vereniging wordt er mee aangeduid.

§2.1 CONTEXT VAN ONDERZOEK

§2.1.1 POPULATIE

De populatie waarbij ik mijn onderzoek heb gedaan, bestaat uit een vereniging van ongeveer honderd vrouwen en een tiental mannen. Het grootste deel is afkomstig uit Duitsland, een aantal leden komen uit de Verenigde Staten. Enkelingen komen uit landen als Engeland, Nederland en Polen. Vrijwel alle vrouwen zijn blank en behoren niet tot een specifieke etnische groepering. De leeftijden variëren van begin twintig tot achter in de veertig jaar. Het gemiddelde lid is eind twintig. Er is geen eenduidig beroep wat door de populatie wordt beoefend. Het varieert van studenten tot jonge huismoeders. En van vrouwen die een aantal bijbaantjes hebben in de horeca tot zelfstandigen en vrouwen met bestuursfuncties.

De leden zijn verdeeld in *advanced*, *intermediate* en *newbie* skaters. De *newbies* zijn net begonnen met skaten en oefenen voor de *minimum skills test*. Bij deze test worden de kennis over de regels en de vaardigheden op skates getoetst. Nadat een skater heeft bewezen over de minimale vaardigheden te bezitten om veilig mee te skaten bij een wedstrijd wordt zij een *intermediate*. De *intermediates* trainen mee met de *advanced* skaters, maar zitten nog niet in een team. Ook hebben zij nog een eigen training waarbij ze hun basis technieken leren verbeteren. Van *intermediates* wordt verwacht dat ze zo veel mogelijk meedoen met oefenwedstrijden, zogenaamde *scrimmages*, zodat ze zo veel mogelijk wedstrijdervaring opdoen. Wanneer een *intermediate* doorstroomt naar één van de drie thuis teams, dan wordt ze een *advanced* speler. Een speler van een thuis team speelt één keer per jaar een officiële wedstrijd en doet verder met zo veel mogelijk oefenwedstrijden mee om in het B team te komen. Het B team is het volgende niveau, deze speelsters spelen meerdere officiële wedstrijden per jaar en doen ook mee in de Europese classificatie. Het A team bestaat uit de twintig

beste speelsters van de vereniging, zij staan ook officieel als WFTDA speelsters ingeschreven en skaten op Europees topniveau. Voornamelijk het A team, speelt in Europese toernooien. Tijdens het afgelopen Duitse kampioenschap speelde een mix tussen het A en het B team.

§2.1.2 LOCATIES

Tijdens mijn veldwerk heb ik officiële wedstrijden van het A team, het B team en van één van de drie thuis teams kunnen zien. Deze wedstrijden werden allemaal georganiseerd in dezelfde hal als waar ook de trainingen werden gegeven. Daarnaast heb ik ook een toernooi bijgewoond waar het A team mee speelde, dit was in een andere stad in Europa. De beste verenigingen uit Europa waren bij dit toernooi vertegenwoordigd. Gedurende mijn onderzoek hebben zowel het A als het B team wedstrijden gespeeld in andere steden en landen. Omdat de speelsters alles zelf financieren en mijn onderzoeksbudget niet ruim genoeg was had ik helaas niet de mogelijkheid mee te reizen naar al deze evenementen.

Omdat ik mijn onderzoek niet enkel binnen de vereniging wilde uitvoeren heb ik mijn veldwerk uitgebreid naar een online onderzoek. Ik volgde online nieuwsberichten die verspreid werden over en door Roller Derby verenigingen. Daarnaast heb ik pagina's gevolgd waarop Roller Derby verenigingen actief waren. Ook heb ik veel uren besteed aan het volgen van discussies op sociale media en fora. De vereniging waar ik mijn onderzoek heb uitgevoerd maakte daarnaast gebruik van een online medium, een soort kruising tussen Facebook en een forum, waar zij praktische en sociale zaken op bespraken.

§2.1.3 ACTIVITEITEN

Tijdens mijn veldwerkperiode ben ik bij iedere training aanwezig geweest. Dit hield in dat ik iedere zondag om stipt 9.00 uur begon met een training van de *intermediates*. Deze was om 11.00 uur afgelopen, waarna ik als *Non Skating Official* mee hielp met de oefenwedstrijd. Een *Non Skating Official* helpt de scheidsrechter, door bijvoorbeeld te noteren welke fouten er zijn gemaakt of bij te houden hoe lang iemand al op de strafbank zit. Om 12.00 uur observeerde ik de training van de *advanced* skaters, waarna ik mijn skates weer aan trok om van 13.00 uur tot 16.00 uur mee te trainen met de *newbies*. Op maandag was *free skate* van 16.00 uur tot 18.00 uur, waar meestal maar een handje vol skaters op af kwam. Dinsdag was training voor de *advanced* skaters, maar de *intermediates* mochten meedoen. De aanwezige *newbies* mochten tijdens deze trainingen aan de buitenkant van de baan skaten en zelf oefeningen doen. Deze training duurde van 18.00 uur tot 20.00 uur, waarna nog een uur strategische bespreking kwam. Op zaterdag begon de dag om half vijf 's middags, waarbij gezamenlijk de vloer werd geschrobd. Om 17.00 uur begon dan de *advanced* training weer, waarbij hetzelfde gold voor de andere skaters als voor de dinsdagen. Na de training

begon een oefenwedstrijd, waarbij ik vaak weer mee hielp als *Non Skating Official*. Deze duurde in totaal ongeveer twee uur, waarna nog een uur na bespreking was met de scheidsrechters en speelsters.

Los van de trainingen was er ongeveer eens in de maand een *double header*, waarbij twee wedstrijden achter elkaar werden gespeeld, met in totaal vier teams. Na afloop van zo'n wedstrijddag was er een afterparty die door ging tot in de late uurtjes. Tijdens mijn veldwerk ben ik ook aanwezig geweest bij een conferentie over Roller Derby, waarbij verenigingen uit heel Europa bij elkaar kwamen om te overleggen over de laatste ontwikkelingen op het gebied van Roller Derby. Ook heb ik meegedaan aan een *bootcamp*¹, een weekend vol training en wedstrijden.

Naast trainen en wedstrijden spelen werd er in de vereniging van mijn onderzoek flink vergaderd. Iedere twee weken was er een *Stammtisch*, hierbij werden de belangrijkste punten op de agenda besproken en beslissingen genomen. Ieder officieel lid van de vereniging, en dus commissielid, had hierbij stemrecht. De commissies hielden naast deze *Stammtisch* ook nog eigen vergaderingen, waarin enkel de onderwerpen werden besproken die relevant waren voor de commissie. Grote en belangrijke besluiten werden over het algemeen eerst overlegd door de commissiehoofden, die samen een soort bestuur vormen. Het uiteindelijke stemmen werd wel altijd tijdens de *Stammtisch* gedaan.

§2.2 METHODOLOGISCHE VERANTWOORDING

§2.2.1 METHODEN

De methodes die ik heb gebruikt voor mijn onderzoek zijn participerende observatie, informele gesprekken en een aantal open interviews. De Walt & De Walt omschrijven participerende observatie als volgt: "For anthropologists and social scientists, participant observation is a method in which a researcher takes part in the daily activities, rituals, interactions, and events of a group of people as one of the means of learning the explicit and tacit aspects of their life routines and their culture" (DeWalt & DeWalt 2002:1). De belangrijkste elementen die bij deze methode horen zijn als volgt: (a) het leven in de context voor een langere periode; (b) het leren en gebruiken van het lokale dialect of de taal; (c) het actief participeren in verschillende activiteiten, wisselend van dagelijkse en regelmatige activiteiten tot uitzonderlijke of onregelmatige activiteiten, met mensen die volledig participeren in de context; (d) het gebruik van dagelijkse gesprekken als interview techniek; (e) het informeel observeren door rond te hangen; (f) het bijhouden van observaties in veldwerk notities; (g) het gebruik maken van zowel impliciete als expliciete informatie in de analyse en het schrijven

¹ Zie hiervoor de proloog van deze thesis.

(DeWalt & DeWalt 2002:4). Tijdens mijn onderzoek heb ik voornamelijk aan participerende observatie gedaan. Participerende observatie was voor mijn onderzoek belangrijk, omdat gender constructie niet iets is wat enkel door middel van mondelinge uitspraken zichtbaar wordt. Deze constructie wordt zichtbaar in de manier waarop de onderzoekspopulatie zich presenteert naar de buitenwereld, maar ook de manier waarop ze zich onderling uitdrukken en naar elkaar verhouden.

Tijdens de participerende observatie heb ik informele gesprekken gevoerd. DeWalt & DeWalt zeggen over informele gesprekken het volgende: "In both conversation and informal interviewing, the researcher is not necessarily directing the topics for the discussion, but is following, or following up on, points raised by another person during the natural flow of the conversation" (DeWalt & DeWalt 2002:122). Informele gesprekken kunnen er ook toe leiden dat er onderwerpen worden besproken die niet expliciet gelinkt zijn aan mijn onderzoek, maar die impliciet wel veel over het onderwerp kunnen zeggen. Dit maakte dat de informele gesprekken een bijdrage leverden aan mijn analyse.

Naast participerend observeren heb ik een aantal interviews afgenomen met verschillende leden van de Roller Derby gemeenschap. Hierbij hanteerde ik een korte topiclijst, met daarop punten die ik in ieder geval besproken wilde hebben. Hoe deze punten vervolgens werden behandeld en geïnterpreteerd door de speelsters liet ik vervolgens afhangen van het interview. "In unstructured interviewing, the researcher typically has a plan for the interview and may have a brief interview guide that includes the topics to be addressed as an aid to memory, but he or she presents topics in an open-ended way and exerts as little control over the interaction as possible"(DeWalt & DeWalt 2002:122). Ik ging zo veel mogelijk in op de onderwerpen die de participant zelf aanvoerde en stelde hier en daar een gerichte vraag in antwoord op het reeds besprokene. Op deze manier kon ik richting geven aan het gesprek en voorkomen dat het interview aan relevantie verloor.

Anna Tsing schrijft in haar boek *Friction* dat etnografie een goede methode is om mensen te laten kijken naar de details, dat een verbinde tussen grote concepten en gedetailleerde praktijk belangrijk is (Tsing 2005:271-272). In mijn thesis maak ik een koppeling tussen de grote concepten over gender en de praktijk in Roller Derby, zoals deze door de speelsters wordt ervaren.

Voor mijn onderzoek was het belangrijk dat er sprake was van *informed consent* (DeWalt & DeWalt 2002:89), ik wilde graag een vertrouwensband opbouwen met mijn onderzoekspopulatie. Deze vertrouwensband maakte dat de speelsters zichzelf konden zijn en zich niet anders zouden voordoen of anders zouden handelen door mijn aanwezigheid. Alle informatie in mijn thesis is daarom geanonimiseerd en ik heb mensen meermalen gewezen op mijn rol als onderzoeker. In mijn veldwerk bleek het lastig om duidelijk te maken dat ik de informatie die ik opving ook daadwerkelijk ging noteren. Meestal wanneer iemand participerend observeert is er namelijk een notitieblok bij de

hand. In mijn geval ving ik de meeste informatie op tijdens een training en kon ik de *head notes* pas na afloop vluchtig opschrijven in mijn notitieblok. Omdat bij de vereniging regelmatig nieuwe en tijdelijke speelsters meetraineren duurde het ook even voor ik werd herkend als de derbyspeelster die onderzoek deed. Uiteindelijk heb ik dit opgelost door het iedereen meermalen te vertellen en mij te laten voorstellen door de trainers als een onderzoekster. Verder heb ik op het online medium een aantal keer opmerkingen gemaakt waarin ik mijzelf als onderzoeker presenteerde.

Het onderzoek heb ik voornamelijk in het Engels uitgevoerd. Een deel van de speelsters heeft het Duits niet als moedertaal en de training werd dan ook meestal in het Engels gegeven. Omdat ik niet de enige speelster was die het Engels boven het Duits verkoos, werd ook in informele gesprekken vaak Engels gesproken. De Duitse speelsters schakelden van het Duits naar het Engels wanneer er iemand mee kwam praten die liever Engels sprak, zo ook in mijn geval. Wanneer ik in een groepje was met alleen maar Duitse speelsters, gaf ik aan dat ik het geen probleem vond als ze in het Duits verder gingen. Wel vroeg ik of ze het goed vonden als ik mijn vragen dan wel in het Engels zou stellen. Dit was nooit een probleem, soms ging het groepje verder in het Duits, soms bleven ze Engels praten. Veel speelsters gaven aan dat ze Roller Derby ook een fijne context vonden om hun Engels te oefenen. Gecombineerd met het Nederlands, werden mijn *head notes* en observaties regelmatig een mix van Nederlands, Engels en een beetje Duits. Duitse citaten heb ik vaak direct bij het opschrijven vertaald naar het Nederlands, omdat mijn Duitse schrijven niet snel genoeg was om het citaat bij te houden. Engelse citaten heb ik vrijwel altijd in het Engels genoteerd. In mijn thesis probeer ik bij het citeren zo veel mogelijk de originele taal aan te houden waar ik het citaat in heb opgeschreven. Vandaar dat de Duitse citaten in het Nederlands zijn geciteerd, maar de Engelse citaten wel in het Engels genoteerd zijn.

§2.2.2 REFLECTIE

Toen ik net begon met mijn onderzoek naar Roller Derby stond ik behoorlijk sceptisch tegenover het hele gender aspect. Ik vond het maar gedoe en niet relevant. Immers, ik was zelf een speelster van Roller Derby en ik had helemaal geen last van een worsteling met mijn gender. Ik was helemaal niet bezig met een nieuwe constructie van mijn vrouwelijkheid. En dat iedereen het zo interessant vond dat de sport alleen door vrouwen werd gespeeld en dat mannen verenigingen veel langzamer op gang komen, dat waren dingen waar ik niet bij stil stond en die ik niet belangrijk vond. Echter, door het lezen van theorieën over gender, begon ik langzaam in te zien dat in Roller Derby wel degelijk interessante koppelingen naar gender te maken zijn. Mijn statische omschrijving van gender als een culturele omschrijving van sekse werd langzaam ingeruild voor een antropologische, fluïde constructie van alles wat ook maar met mannelijkheid, vrouwelijkheid en seksualiteit te maken heeft.

Roller Derby is wat dat betreft zeker een interessant fenomeen. Het echte onderzoeken was begonnen.

In zijn boek *Being Alive* schrijft Tim Ingold over het verschil tussen etnografie en antropologie. Hij maakt hierin duidelijk het statement dat antropologie en etnografie niet hetzelfde zijn (Ingold 2011:243) en dat etnografie zijn methodes heeft, maar dat het geen methode *is* (Ingold 2011:242). Het belangrijkste verschil is volgens hem dat etnografie schrijft *over* mensen en dat antropologie zou moeten schrijven *met* mensen (Ingold 2011:241). Barbara Meyerhoff schrijft ook met mensen in plaats van over mensen, dit is te lezen uit het volgende citaat waarin zij weergeeft hoe ze haar gewonnen Nobel prijs deelt met haar onderzoekspopulatie:

“We all know you did a lot of good work here with us. But I would have to say also that maybe it is not right for you to take down our words, our experiences that we lived, and for this you get a Noble Prize. We lived it out, you only make the record [...] Faegl, I answered with relief, [...] [i]t is your prize. I am here today to give it to you. It's for your words and your experiences. You – all of you – earned it and you deserve it[.] [...] I was certain that this day would be remembered as the occasion on which the Center members received the Noble Prize” (Myerhoff 1980:277).

Myerhoffs onderzoekspopulatie had in eerste instantie het gevoel dat zij de prijzen kreeg voor de informatie die ze had gekregen van haar informanten. Uiteindelijk heeft ze haar prijs gedeeld, omdat zij ook het gevoel had dat het winnen van de Nobel prijs een prestatie was van haar én haar onderzoekspopulatie. Dit gevoel van verbondenheid en dankbaarheid herken ik bij mezelf. Toen het team waar ik drie maanden onderdeel van was geweest een belangrijke wedstrijd won, stond ik misschien wel het hardst te juichen van het hele publiek. Ik had het gevoel dat ik net zo goed had gewonnen. Dat ik onderdeel was van het team. Juist dit gevoel heb ik geprobeerd vast te houden bij het schrijven van mijn thesis, omdat dit gevoel van verbondenheid met mijn onderzoeksgroep me heeft geholpen met het begrijpen van de speelsters.

In *Thuis op Straat* schrijft Nina van den Broek over haar veldwerkervaring en vriendschap: "Vriendschap en onderzoek gaan maar moeilijk samen. In al die vijf maanden kon ik mezelf er niet toe zetten Michael te interviewen. We waren bevriend geraakt en het voelde als verraad om ineens antropoloogje te gaan spelen" (Broek, van den 2004:64). Verderop in het hoofdstuk geeft van den Broek aan dat ze gebrek aan afstand had en dat dit haar belemmerde in het doen van veldwerk: "Ik was bang dat de huidige relatie, waarbij mijn onderzoek niet op de voorgrond stond, zou worden verstoord" (Broek, van den 2004:70). Tijdens mijn onderzoek heb ik ook te maken gehad met deze gevoelens, ik vond het soms lastig om mijn sociale leven en mijn onderzoek uit elkaar te houden. Soms wilde ik gewoon een avond geen antropoloog zijn, maar wel met de mensen zijn die onderdeel waren van mijn onderzoeksgroep. Ik heb dit opgelost door heel duidelijk te zijn naar de speelsters

wanneer ik even niet bezig was met mijn onderzoek. Ook het niet willen verstoren van de vriendschapsrelatie is iets wat ik bij mezelf herken, maar uiteindelijk bleek het vaak een gedachte te zijn waar alleen ik bij stil stond. Als ik mijn vriendinnen voorzichtig vroeg of ik ze mocht interviewen, of ze een onderzoek gerelateerde vraag mocht stellen, dan reageerden ze altijd positief. Ik heb een aantal van hen ook gevraagd hoe ze het vonden, die 'antropologenvragen' van mij tussendoor, hun reactie was dat ze het niet meer dan normaal vonden dat ik ze vragen stelde, ik deed immers onderzoek naar ze!

HOOFDSTUK 3 – DE TRAINING

Tijdens een Roller Derby training komen aspecten van de sport aan bod die tijdens een wedstrijd minder aan de oppervlakte zijn. Zo is er het aspect van het sportende vrouwenlichaam. In dit hoofdstuk behandel ik de perceptie van de speelsters op hun eigen lichaam en op dat van anderen. Hierbij heb ik gebruik gemaakt van observaties en gesprekken. Ik laat zien hoe de vrouwen hun lichaam gebruiken, hoe zij er over praten met elkaar en met mij. Ook laat ik zien welke veranderingen ik heb gezien in hun houding. Verder heb ik het over mijn eigen ervaringen met mijn eigen sportende lichaam. Uiteindelijk laat ik zien hoe het sportende lichaam door de speelsters wordt gebruikt bij het construeren van hun gender.

Naast het lichamelijke aspect worden ook de sociale structuren in de groep sporters zichtbaar tijdens de training. Hoewel ik deze sociale structuren niet aan gender constructie zal koppelen, is het wel degelijk een belangrijk element voor het beter begrijpen van de sport Roller Derby en mijn bevindingen. Daarom schrijf ik in de eerste paragraaf eerst over de sociale hiërarchie in de vereniging en de betrokkenheid die de sport vraagt.

§3.1 DE SOCIALE HIËRARCHIE

Belinda Wheaton en Alan Tomlinson schrijven in hun artikel over de kenmerken van lifestyle sporten. Een van de belangrijkste kenmerken van lifestyle sport is dat het vraagt om een sterke betrokkenheid met de sport (Wheaton & Tomlinson 2001:433). In het geval van windsurfen betekende dit dat veel vrouwen kozen voor bijvoorbeeld het uitstellen van hun kinderwens (Wheaton & Tomlinson 2001:433). Ondanks dat ik deze ontwikkeling niet heb gezien in Roller Derby, merkte ik wel dat de betrokkenheid die van de speelsters werd gevraagd erg hoog was.

§3.1.1 NEWBIE

Wanneer een speelster net begint met de sport wordt gelijk een financiële investering gevraagd. Hoewel skates en bescherming bij de vereniging kunnen worden gehuurd, past dit nooit helemaal goed en wordt al vanaf het begin aangeraden om eigen spullen te kopen. Een speelster met haar eigen spullen mag pas meedoen aan het echte spel wanneer zij heeft aangetoond dat ze de minimale vaardigheid op skates heeft, zodat ze haarzelf en de andere speelsters niet in gevaar brengt op de baan. Eens in het half jaar is er een *minimum skills test*, waarna er de mogelijkheid is voor de *newbies* om door te stromen naar het volgende niveau. Echter, wil je aan deze test mee kunnen doen, dan moet je minimaal twee keer bij een *Stammtisch* (Algemene Leden Vergadering) aanwezig zijn, minimaal twee keer bij een wedstrijd helpen als *Non Skating Official* en minimaal tachtig procent van de trainingen mee hebben gedaan. Deze eisen zijn voor veel *newbies* een behoorlijke investering, zo

zijn er in de periode dat ik mee heb getraind een aantal speelsters afgevallen omdat ze niet meer aan de aanwezigheidsverplichting konden voldoen en het dus geen zin had om nog mee te blijven skaten. Ze moesten een paar maanden later toch opnieuw beginnen als *newbie*.

Over de aanwezigheidsverplichting waren de *newbies* regelmatig met elkaar in discussie:

“Ik doe de sport voor de lol, waarom zou ik iets doen wat ik niet wil? Of vaak moeten komen?” (Lisa, 3 maart 2013).

“Het zijn allemaal vrijwilligers, die investeren hun tijd in nieuwe mensen. Als je dan niet gemotiveerd bent en je bent niet betrokken, dan verspillen ze hun kostbare tijd aan jou” (Lena, 3 maart 2013).

Hoewel Lena op het laatste punt gelijk heeft, viel het mij op dat veel *advanced* spelers de *newbies* nog niet zien als onderdeel van de vereniging, juist omdat ze nog niet hebben kunnen laten zien dat ze echt betrokken zijn bij de vereniging. Vaak wordt vergeten de *newbies* in te lichten over wijzigingen in het rooster of veranderingen in de vereniging. De beginnende skaters horen dit vaak via vrienden die in de hogere niveaus spelen. Enerzijds wordt dus gevraagd om veel betrokkenheid, anderzijds wordt niet het gevoel gegeven dat nieuwe spelers er al helemaal bij horen.

Wanneer ik *newbies* vroeg naar hun familie en vrienden dan vertelden veel speelsters dat deze niet echt begrijpen wat de betrokkenheid precies in houdt. In het volgende citaat vertelt Evy over haar vriendje en zijn begrip voor de sport:

“Mijn vriendje begrijpt de sport gewoon niet. En hij snapt al helemaal niet hoeveel tijd en betrokkenheid de sport van me vraagt. Hij woont in een andere stad en met onze studies zijn we afhankelijk van het weekend om elkaar te zien. Maar ja, op zondag heb ik training. Ik kan echt niet iedere twee weken zijn kant op komen want dan haal ik de aanwezigheidsverplichting niet. Ach, hij moet het maar snappen, anders trek ik de relatie niet lang meer. Ik bedoel, Roller Derby komt voor mij niet boven mijn vriend, maar ik heb er wel veel voor over. Ik heb echt geen zin om mijn sport op te gaan geven omdat mijn vriendje wil dat ik in het weekend naar hem toe kom!” (Evy, 18 april 2013).

Toen ik het met een trainster had over de betrokkenheid voor nieuwe speelsters was ook het eerste wat ze zei:

“The most important thing for a league to think about is: how do I prepare the Newbies for the life they are getting? Do we tell them that they can say goodbye to

their friends and family? Because when you are committed to Roller Derby, there is no room for them” (Anneli, 9 februari 2013).

§3.1.2 INTERMEDIATE

Wanneer een speelster de *minimum skills test* gehaald heeft, stroomt zij door naar het *intermediate* niveau. De trainingen zijn dan meer gericht op het gebruiken van de basiskennis voor het spel. Een *intermediate* mag meedoen met de oefen wedstrijden en met de trainingen die bedoeld zijn voor de *advanced* spelers. Aan het einde van de *intermediate* periode worden de speelsters verdeeld over de thuis teams. Deze thuis teams spelen eens per jaar een echte wedstrijd tegen een ander, meestal Duits, team. Om op dit niveau te kunnen spelen geldt een aanwezigheidsverplichting van tachtig procent, waarbij twee keer in de week wordt getraind. Ook moet de speelster zich melden bij een commissie, om commissiewerk te doen.

Wanneer een *newbie* is doorgestroomd komt er dus weer een nieuwe lading verplichtingen bij. Ook als *intermediate* wordt dus nog regelmatig getwijfeld of stoppen wellicht een beter idee is. Michaela, een *intermediate* die nog geen wedstrijden speelt vertelde mij:

“I don’t know if I will play in this league for a long time, I mean I really really love the sport. But they really live for the sport here. I don’t know if I want to give up the rest of my social life, just to get at a higher level” (Michaela, 5 mei 2013).

Aan de andere kant van het spectrum staan de *intermediates* die er heel veel voor over hebben om naar het volgende niveau door te stromen. Een voorbeeld hiervan is Alyson:

“Being in the home team is fucking limbo, I don’t like it anyways. I want to be in the B team at least, because I work so hard for it!” (Alyson, 4 mei 2013).

§3.1.3 ADVANCED

“Er zijn veel verplichtingen. Om in het A team te komen moet je drie keer in de week trainen en twee keer naar een scrimmage. En ook nog even in een commissie. B team is net niks, en zelfs als je daarin komt krijg je nog niet de waardering. Terwijl bijna dezelfde commitment wordt gevraagd” (Lucy, 9 mei 2013).

Ook als *advanced* speler is een plaats in het team niet vanzelfsprekend. Lucy mocht niet meer meespelen met het B team, omdat ze haar aanwezigheidsverplichting niet gehaald had en ieder seizoen komen er weer nieuwe spelers bij die hun best doen om in een team te komen. Het verschil tussen de spelers die het maken en de spelers die afhaken is volgens Maya de betrokkenheid die een speelster toont:

“Not everybody wants to invest the same amount of time. Well, when you want to play in the A team you just have to accept that there is no life outside derby. The A team is your social life” (Maya, 15 februari 2013).

Spelen in het A team is qua tijdsinvestering vergelijkbaar met een beroep als professioneel voetballer. Echter, de speelsters van Roller Derby verdienen er geen geld mee. Daarnaast wordt van veel A team spelers ook verwacht dat ze zich niet alleen honderd procent inzetten voor de wedstrijden. Ook dragen zij de vereniging, door het aansturen van commissies en het geven van trainingen.

§3.2 HET SPORTENDE LICHAAM

“People use their bodies to pay attention to others’ bodies in culturally specific, intersubjective ways” (Samudra 2008:668). Het sportende lichaam bestaat uit verschillende dimensies, die in onderstaande tekst worden behandeld. Ten eerste is er het spiergeheugen, het leren kennen van de spieren. Dit spiergeheugen heeft invloed op de manier waarop speelsters hun lichaam ervaren. Ook heeft het invloed op de manier waarop de vrouwen hun lichaam gebruiken voor performance. Daarnaast bestaat het ideaalbeeld van hoe het perfecte Roller Derby lichaam er uit moet zien. Tot slot koppel ik het sportende lichaam aan gender constructie.

§3.2.1 SPIERGEHEUGEN

In het artikel *Memories in our Body* uit 2008, schrijft Jaida Samudra over het uitvoeren van antropologisch onderzoek naar het lichaam. Een van de grootste uitdagingen voor een antropoloog is volgens haar het opschrijven en analyseren van lichamelijke kennis. “An anthropologist intent on understanding the meaning of kinesthetic actions faces the peculiar difficulty of rendering into discourse exactly those practices his or her consultants consider verbally inexpressible” (Samudra 2008:666). De antropoloog is op zoek naar een verbale uitleg van dingen die niet met woorden uit te leggen zijn. Toch is het belangrijk om wel woorden te geven aan deze informatie en deze niet af te doen als onmeetbaar. Niet alleen observaties en de notities van uitspraken, maar ook het lichamenlijk ervaren van informatie kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan antropologisch onderzoek. Ook bij de sport Roller Derby is een groot deel van de data die ik heb verzameld terug te leiden tot lichamelijke kennis. Met vijf keer in de week intensief trainen maakt het lichaam een grote verandering door, deze ervaring van een veranderend lichaam is moeilijk in woorden uit te leggen. Mijn eigen lichamelijke verandering droeg bij aan het begrijpen van de perspectieven die de speelsters hebben over hun eigen en elkaars lichaam.

Een voorbeeld van lichamelijke informatie is mijn eerste ervaring met spiergeheugen:

“Please stop watching your feet all the time, just look at the place you want to go to... straight ahead! Your feet know what to do. Just let them do the work and don’t think! Let your muscle memory work for you!” (Elly, 10 februari 2013).

De eerste keer dat ik deze opmerking hoorde had ik geen idee wat mijn trainster precies bedoelde met dit zogenaamde spiergeheugen. Ik heb dezelfde opmerking daarna nog meerdere keren van dezelfde en andere trainsters gehoord. Vertrouwen op spiergeheugen. Bij het uitvoeren van een oefening is het niet een kwestie van doen en proberen tot het lukt, het is een kwestie van ontdekken welke spieren er nodig zijn voor de oefening. Welke combinaties van spieren je moet gebruiken en welke stappen je moet nemen om tot een bepaalde beweging te komen. Spiergeheugen vereist dus kennis, en deze moet worden opgedaan door regelmatig te trainen.

In de beginfase van mijn onderzoek heb ik nog pogingen gedaan om het spiergeheugen via gesprekken met trainers te ontdekken. Dit leidde regelmatig tot de opmerking dat ik het maar eens moest trainen, in plaats van er naar te vragen. Jaida Samudra geeft aan dat zij dit ook tegen kwam bij haar onderzoek naar de vechtsport Silat: “Trainers often become impatient with students who attempt to enter Silat intellectually, rather than bodily” (Samudra 2008:668). Na verloop van tijd merkte ik echter dat ik mijn spieren begon te herkennen en dat ik in staat was ze afzonderlijk te laten bewegen wanneer ik dat wilde. Deze nieuwe kennis van mijn lichaam is het spiergeheugen waar ik naar op zoek was.

Daarnaast viel het me op dat er een groot fysiek verschil was tussen de *newbies* en de *advanced* spelers. Wanneer tijdens de trainingen push ups gedaan moesten worden, lukte het de *advanced* spelers veel beter om diepe push ups te doen. Dit heeft te maken met het ontwikkelen van spierkracht en de lichamelijke conditie, maar ook met het durven opzoeken van de eigen grenzen en het streven naar vooruitgang. Een ander voorbeeld hiervan is het leren vallen op de beste manier en het durven overschrijden van je grenzen door te vallen. Lena zegt hierover:

“Because I fell a lot of times. and I just thought okay it doesn't hurt as much as I expected it to hurt and maybe now I'm not afraid anymore to hurt myself or do something that could hurt myself” (Lena, 22 april 2013).

Tijdens trainingen werd regelmatig door de trainers gezegd dat je spiergeheugen pas geoefend werd als je je eigen grenzen overschreed. Spieren leren nieuwe bewegingen aan doordat je valt, door te vallen toon je dus aan dat je op zoek bent naar je lichamelijke grenzen. Om dezelfde reden zijn de val lessen de eerste trainingen in Roller Derby die iedere speelster krijgt.

§3.2.2 SPEELSTERS EN HUN LICHAAM

Tijdens mijn veldwerk heb ik veel vrouwen gesproken die nog geen jaar bezig waren met de sport, deze vrouwen gaven aan dat ze lichamelijke veranderingen merkten bij zichzelf. Ann legde mij deze ervaring als volgt uit:

“I didn’t really notice it myself, other people told me. But it is also a physical feeling that changed. Like, I’m feeling better with my body. And I feel like I can change it if I want to. I feel more sexy. Not only in Roller Derby” (Ann, 22 april 2013).

“Also physically I noticed changes to me. I really love my new thigh muscles, really. I always have to touch them (...) and I show people, like do you see... awesome right! Yeah, and the butt comes up. It already happened to me.” (Ann, 22 april 2013).

Als er geen sprake was van een verandering in het lichaam, dan spraken ze de wens uit dat ze hier wel op hoopten. Lena deed dit in reactie op de uitspraken van Ann:

“Did my body change? Well, I cannot really tell. I’m sure I got new muscles, but until now I unfortunately don’t really see a change in my body, I hope that comes soon. And I guess it will because I already heard that the butt comes up” (Lena, 22 april 2013).

De ervaring van een veranderend lichaam is iets wat iedere speelster van Roller Derby mee maakt. Zo ook de meer ervaren speelsters. De algemene herkenning van deze ervaring blijkt uit de volgende Facebook mededeling van Victoria, een ervaren speelster:

“So yesterday a new skater comes into the shop and we’re talking about training. [A friend] makes a comment about not feeling so fit and the new skater says "what..? you mean there are unfit people in who play Roller Derby?...." Oh, how far we have come since the beginning when running for 10 min was an unthinkable feat” (Victoria, 26 februari 2013).

De speelsters vinden het verder belangrijk om goed te letten op hun voeding en conditie. Tijdens de trainingen merkte ik dat speelsters vaak gezonde tussendoortjes aten en veel water dronken. Op het online medium was een aparte hoek aangemaakt waar gezonde recepten werden uitgedeeld. Ook werden via het medium regelmatig tips verspreid voor fitness oefeningen die gemakkelijk thuis konden worden uitgevoerd. Er werd echter nog steeds door veel vrouwen gerookt en alcohol gedronken. Een aantal vrouwen deed aan een aantal weken onthouding van nicotine, cafeïne en alcohol, ter voorbereiding op een belangrijke wedstrijd:

“I consider myself an athlete, I take care of my body because I need it for derby and I want it to be at its best when I am able to play” (Alice, 4 mei 2013).

Vrijwel iedere speelster die ik gesproken heb sprak over het verkrijgen van meer zelfvertrouwen door het spelen van Roller Derby, dit zelfvertrouwen werd vaak toegeschreven aan het lichaam dat veranderde. Het verkrijgen van spiergeheugen is hier weer een belangrijk onderdeel, ik heb zelf ervaren dat ik meer van mijn eigen lichaam ging houden omdat ik mijn eigen lichaam beter begrijp.

§3.2.3 LICHAMELIJKE PERFORMANCE

Niet alleen de manier waarop de speelsters denken over hun eigen lichaam, maar ook de manier waarop ze hun lichaam presenteren naar de andere speelsters is belangrijk. Tijdens mijn onderzoek heb ik onder andere gekeken hoe de vrouwen hun lichaam naar elkaar presenteren en hoe ze met elkaar praten over hun lichaam.

Tijdens de training zijn de trainers constant bezig om de speelsters te motiveren tot betere prestaties en het verleggen van hun grenzen. Iedere trainer heeft hierin een andere strategie. Het merendeel van de trainers is vriendelijk en persoonlijk en komt met individuele tips. Echter, dit doen ze niet altijd en ook niet allemaal. Soms is een trainer gericht op een strenge aanpak. Er wordt straf gegeven als iemand te laat komt, dan moet bijvoorbeeld de hele groep push ups doen. Soms wordt de hele groep toegeschreeuwd:

“You know you can do this, just push yourself a little more! Think about the awesome butt you will get after these exercises!” (Elly, 9 februari 2013).

Hoewel de manier van uiten meer vergelijkbaar is met een drill van het leger, is de boodschap van de tekst heel erg gericht op het vrouwelijke uiterlijk wat met Roller Derby wordt bereikt.

Ander trainersadvies is juist gericht op het voorkomen van blessures, zo werd de groep streng toegesproken toen we elkaar op de verkeerde manier hadden gebeukt tijdens een oefening:

“Hitting with the shoulder is only getting yourself injuries, it leaves good bruises though!” (Elly, 5 mei 2013).

Hierbij wordt de nadruk gelegd op blauwe plekken en dat deze bijdragen aan het uiterlijk van een Roller Derby speelster. De speelsters van derby pronken regelmatig met hun blauwe plekken, er worden zelfs foto's van geplaatst op sociale media. Na afloop van de training praten speelsters over de blauwe plekken die ze waarschijnlijk aan de training over houden en hoe groot ze wel niet zullen zijn. Terwijl de speelsters aan de ene kant bezig zijn met het vergaren van spierkracht en een lichaam

wat er beter uit ziet, zijn ze tegelijkertijd trots op de blauwe plekken die ze over houden aan de training.

Niet alleen tijdens de training, maar ook daar buiten vergelijken de speelsters elkaars lichamen en hechten ze waarde aan spierkracht en blauwe plekken. Dit blijkt onder andere uit een van mijn dagboeknotities die ik heb gemaakt na mijn afscheidsfeestje in een bekende club:

“Tijdens het praten het eerste uur, hebben we het vooral over onze spierballen. In het kroeggedeelte voelen de meiden elkaars spierballen op de armen en laat iedereen op de beurt zien hoe groot en stevig ze zijn geworden. Ook voelen we elkaars kuiten en bovenbenen, om te checken of de spierkracht daar ook aanwezig is. We stompen elkaar een beetje in de buik en knikken goedkeurend” (Dagboeknotitie 25 april 2013).

Het is daarnaast ook heel normaal om uiting te geven van bewondering van elkaars lichaam. In het begin moest ik hier wel aan wennen. Toen we het tijdens het uitgaan een keer hadden over het dragen van een legging en de kont die je daar voor moest hebben werd mij het volgende verteld:

“Well, to be honest. We think you should wear that red short with the white dots more often. Your butt looks pretty good when we skate behind you!” (Friede, 21 maart 2013).

§3.2.4 HET IDEALE ROLLER DERBY LICHAAM

Een ander belangrijk aspect binnen de Roller Derby gemeenschap is dat er in de sport niet zoiets is als het ideale Roller Derby lichaam. Hoewel veel van de vrouwen bezig zijn met het verbeteren van hun conditie en het versterken van hun spieren, wordt juist het hebben van vrouwelijke rondingen gewaardeerd. Uit de voorgaande tekst blijkt al dat veel speelsters het hebben over het ronder en strakker worden van de kont. Ook het hebben van een goede heupartij is in de sport een toegevoegde waarde. Iemand die als *blocker* op de baan staat kan met een paar flinke heupen hele rake en harde klappen uitdelen.

In het A team van de vereniging waar ik mee trainde speelde in eerste instantie ook een vollere vrouw mee, voor Ann was dit een reden om ook Roller Derby te gaan spelen:

“She was really bigger than the other girls on track. And still she was playing at the highest level! That really opened my eyes, I could be on top as well because it doesn't matter if your big or small, old or young, tiny or extremely long” (Ann, 5 maart 2013).

Tijdens een van de trainingen had ik het met een A en een B team speelster over vollere derby speelsters. Het viel mij op dat in de stad waar ik onderzoek heb gedaan eigenlijk vrij weinig vollere speelsters aanwezig waren op de hogere niveaus. Mandy zegt hier over het volgende:

“Our city is like Sparta, it attracts only Spartan people. It’s self-selecting” (Mandy, 11 maart 2013).

Volgens Janna is dit echter meer toeval dan dat het beleid van de vereniging is:

“Our league is not like Gotham [Team van New York]. They [Gotham] select girls on length, body type and weight. But that is not why they are that good, they just have the opportunity to attract the best of the best from their city and their country. They are the Roller Derby capital!” (Janna, 11 maart 2013).

Mandy voegt hier aan toe dat de cultuur binnen een team belangrijker is dan hoe de speelsters er uit zien:

“Most of the teams are not good because they have the most athletic players. Roller Derby is a team sport, a team only wins when they have the right atmosphere. The right culture. That’s why we lost against another European team a couple of months ago. Because they were all bigger girls and we just didn’t know what to do against them. We all looked so tiny and skinny!” (Mandy, 11 maart 2013).

Het was opvallend dat wanneer ik sprak met de *newbies* over de positie die ze later wilden innemen, vaak de wat vollere meisjes de rol van *blocker* prefereerden boven *jammen*. Omdat *jammers* toch snelheid moeten maken en zich soepel en snel door de *pack* moeten bewegen, hadden vollere meisjes het idee dat ze dat waarschijnlijk minder goed zouden kunnen dan een meisje met minder gewicht en minder volume. De kleine, dunne meisjes gaven juist aan dat ze waarschijnlijk als *jammer* aan de slag zouden moeten, omdat ze niet geschikt zouden zijn als *blocker*. In de praktijk viel het mij echter op dat de kleine, smalle en dunne meisjes juist niet als *jammer* werden ingezet. Het waren de lange, gespierde vrouwen die vaak als *jammer* op de baan stonden. De smalle, kleine meisjes waren misschien als *blocker* niet qua volume aanwezig op de baan, maar waren wel degelijk goede *blockers*.

§3.2.5 LICHAMELIJK MANOEUVREREN

De bovengenoemde subparagrafen zijn weergaven van hoe de speelsters van Roller Derby hun lichaam koppelen aan hun gender. Ze zien zichzelf als vrouwen, op weg naar een sterk lichaam. Op weg naar een atletisch lichaam. De vrouwen koppelen mannelijke noties, meer spieren en blauwe plekken, aan hun eigen lichaam en voelen zich tegelijkertijd vrouwelijker. De nadruk bij het verkrijgen

van meer spierkracht ligt ook op vrouwelijke rondingen. De speelsters van Roller Derby construeren hun gender buiten de gangbare gender normen en koppelen deze aan andere lichamelijke kenmerken dan de gangbare gender normen doen.

Daarnaast wijkt het ideaalbeeld van de Roller Derby speelster ook af van dat van een andere sportvrouw. Het maakt niet uit hoe iemand er uit ziet. Of iemand dik, dun, kort, lang, jong of oud is, iedereen kan een bijdrage leveren aan het spel en haar specifieke lichaamskenmerken gebruiken om beter te presteren in Roller Derby. Hiermee zetten de speelsters van Roller Derby zich ook af tegen andere sporten en vrouwen in sport.

HOOFDSTUK 4 – DE VERGADERING

In de Roller Derby gemeenschap wordt continu onderhandeld over de invulling van Roller Derby. Niet alleen regels worden besproken, ook het beleid van de verenigingen, het functioneren van de sport in de samenleving en de cultuur rondom de sport. Tijdens het voeren van een dergelijke discussie komt naar voren hoe de vrouwen die Roller Derby spelen hun gender construeren. Bij discussies heb ik voornamelijk gelet op de argumenten die worden gebruikt, de manier waarop argumenten worden geuit, de personen die zich (niet) uitspreken en de machtsrelaties tussen de personen die in discussie zijn. Ook de locatie speelt een rol. Wordt de discussie online gevoerd, één op één, of in een groep?

In het onderstaande hoofdstuk behandel ik twee belangrijke discussies. De eerste discussie gaat over de deelname van mannen aan de sport, een onderwerp wat werd behandeld tijdens een vergadering van de vereniging. De andere discussie die ik zal behandelen is een online gesprek tussen speelsters uit heel Europa over het gebruik van derbynamen of echte namen tijdens een wedstrijd.

§4.1 WE ZIJN EEN VROUWENTEAM

§4.1.1 DE DIY ETHOS

Travis Beaver schrijft in zijn onderzoek, gedaan bij een Roller Derby vereniging, over de organisatie structuur van deze vrouwensport. Volgens hem worden de meeste sporten in hun organisatie nog steeds gedomineerd door mannen (Beaver 2012:26). Roller Derby is hierop een uitzondering. De sport is opgericht door vrouwen en bedoeld voor vrouwen. De organisatie wordt gestuurd door vrouwen en heeft een bottom-up structuur. Deze structuur wordt de *Do It Yourself* ethos (hierna DIY ethos) genoemd.

Duncombe omschrijft de DIY ethos als volgt: “Doing it yourself is at once a critique of the dominant mode of passive consumer culture and something far more important: the active creation of an alternative culture. DIY is not just complaining about what is, but actually doing something different” (Beaver 2012:30). De DIY ethos is de waarde die een organisatie hecht aan een democratisch en transparant bestuur van onderaf, door de speelsters en voor de speelsters. Machtshegemonie wordt uit de weg gegaan, belangrijk is de medezeggenschap van de speelsters in beslissingen. De DIY ethos is afhankelijk van een grote mate van betrokkenheid van de speelsters, omdat het een grote investering van tijd kost (Beaver 2012:40). Volgens Beaver is het verder belangrijk binnen de Roller Derby gemeenschap, dat vrouwen samenwerken en samen zorgen voor de organisatie van Roller Derby. Het is dus geen individuele ethos en zou eigenlijk ‘*Do It Ourselves*’ moeten heten (Beaver 2012:40).

In mijn gesprek met Matilde kwam dit idee van een gemeenschappelijke ethos ook terug:

“It’s not only by the skaters, for the skaters. That idea is old. A lot of people are working for us, the skaters, to help making Roller Derby work. Just think of all the Non Skating Officials and Referees! And other people who are helping with the organization of an event. It’s not by the skaters, for the skaters anymore” (Matilde, 15 februari 2013).

Toch worden de beslissingen wel door de leden van de vereniging genomen. Dit zijn alleen de speelsters en de scheidsrechters die zich specifiek bij de vereniging hebben aangesloten. Een van deze momenten waarop beslissingen worden genomen is tijdens de *Stammtisch*. Dit is een soort Algemene Leden Vergadering. Deze bijeenkomst vond één à twee keer in de maand plaats.

Ieder lid van de vereniging, vanaf *intermediate* niveau, is verplicht deel te nemen aan een commissie. Tijdens commissievergaderingen worden besluiten genomen, die vervolgens worden besproken in de vergadering van de commissiehoofden. Wanneer een besluit door de commissiehoofden is goedgekeurd wordt het besproken op de *Stammtisch*. Ieder lid van de vereniging, vanaf *intermediate* niveau, heeft dan de mogelijkheid om te stemmen over het besluit. Bij een meerderheid van de stemmen wordt het besluit definitief vastgelegd. Een stemming is geldig wanneer er elf stemgerechtigden bij de *Stammtisch* aanwezig zijn. Leden van de vereniging die geen stemrecht hebben zijn de *newbies* en de leden die te veel vergaderingen hebben gemist. De vereniging heeft geen bestuur.

Tijdens deze vergaderingen wordt alles besproken wat belangrijk is voor de vereniging. Ook discussies over hoe Roller Derby als sport ingevuld moet worden vinden veelvuldig plaats tijdens deze bijeenkomsten. Een van deze discussies ging over het participeren van mannen tijdens de training.

§4.1.2 DE AANLEIDING

De aanleiding tot de discussie was de vraag van Dieter. Hij wilde voor langere tijd meedoen met de trainingen. Dieter was op het moment dat hij toestemming vroeg nog lid van de vereniging als scheidsrechter, maar ondertussen ook actief bij een mannen Roller Derby vereniging. Omdat het meetrainen met dit mannen team hem te veel reistijd kostte, wilde hij graag in zijn eigen woonplaats meegedaan met een vrouwen vereniging.

Dieter zou voor hij mee mag trainen met de *intermediate* speelsters, een extra *minimum skills test* moeten doen. Hij heeft als scheidsrechter een speciale test gedaan, waar het onderdeel *blocken* niet in wordt getoetst. Scheidsrechters hebben deze vaardigheden namelijk niet nodig. Echter, voor het

meetrainen met op het *intermediate* niveau is het behalen van de volledige *minimum skills test* vereist.

Voor de vereniging was het de eerste keer dat een man vroeg om voor een langere periode mee te trainen. Daarvoor heb ik wel al trainingen meegemaakt waarbij mannen meededen, maar dit was dan eenmalig.

§4.1.3 DE DISCUSSIE

Al bij aanvang van de discussie bleek dat het voorstel van Dieter niet gehonoreerd zou worden. Dit had te maken met twee verschillende spanningsvelden. Enerzijds waren er argumenten die spraken tegen het feit dat Dieter ook een lidmaatschap had bij een andere vereniging. Hoewel de vereniging haar technieken wel wilde delen, dachten ze hier anders over wat betreft hun strategie. Anderzijds waren veel leden het niet eens met de deelname van een man voor langere tijd.

De eerste *Stammtisch* waarop dit onderwerp ter sprake kwam was Dieter zelf aanwezig om zijn kant van het verhaal duidelijk te maken en iedereen te informeren. Enkele argumenten die tegen hem werden gegeven tijdens deze vergadering:

“Ik denk voornamelijk aan de veiligheid van de andere skaters. Mannen geven nu eenmaal vaker een *high block* [een block tegen het hoofd of de nek], omdat ze zo lang zijn en omdat ze een ander figuur hebben. Dieter, jij speelt gewoon anders omdat je een man bent. Dat kan gevaarlijk zijn voor de vrouwen tijdens de training” (Krista, 13 maart 2013).

“Waarom zouden we voor jou een uitzondering moeten maken ten opzichte van de rest van je team? Wat doen was als je de volgende keer je hele team mee neemt, die komt vragen of ze ook met ons mee mogen trainen als gastskaters. Omdat ze geen eigen training hebben? (*advanced* speelster, 13 maart 2013).

“Ik weet niet of ik wil dat er een man met ons meetraint, het is gewoon een ander spel!” (Kirsten, 13 maart 2013).

“I know I do not have the right to vote yet, because I’m a newbie. Still, I would like to speak for my group. I think a lot of newbies feel more comfortable when there are only women training. It’s the reason for a lot of them to join the sport” (Evvy, 13 maart 2013).

Naast de persoonlijke bezwaren was de vereniging er niet zeker van of de overkoepelende organisatie waar de vereniging bij is aangesloten, de WFTDA, het wel goed zou vinden als er mannen

meegedaan. Immers, de organisatie is speciaal voor vrouwen Roller Derby. Voor de volgende *Stammtisch* zou dit worden uitgezocht. Daarnaast werd Dieter gevraagd of hij zijn vraag en argumentatie op het online medium wilde plaatsen, zodat de leden die niet op de vergadering aanwezig waren ook een mening konden vormen. Bij de volgende *Stammtisch* zou een definitieve beslissing worden genomen.

De volgende *Stammtisch* was Dieter niet aanwezig, het was meteen duidelijk dat hij niet werd toegelaten. De aanwezige stemgerechtigden, onder wie de mannelijke coach en een mannelijke scheidsrechter, besloten unaniem dat Dieter niet mee mocht trainen. De argumenten die werden gebruikt waren onder andere:

“Zijn plannen zijn helder: hij wil een merby [mannen Roller Derby team] in dezelfde stad als waar wij trainen. Dit maakt hem directe concurrentie” (Kirsten, 3 april 2013).

“Hij moet niet als persoon benaderd worden, maar als man. We zijn een *vrouwensport*. Dit staat ook in ons reglement. Langer dan als gastskater kan een man niet meedoen, omdat we een sportvereniging zijn voor vrouwen. Dit moeten we niet als discriminerend beschouwen. Een vrouw mag ook niet zomaar meedoen in een mannen voetbalteam. Het is dan een team voor mannen, niemand noemt dat discriminatie” (Ruth, 3 april 2013).

§4.1.4 DE DEELNEMERS

Wat mij in deze discussie voornamelijk op viel was dat de leden heel voorzichtig waren met het geven van hun mening toen Dieter bij de vergadering was. De meeste speelsters zeiden niets en wachtten af tot anderen iets zeiden. Wel werd er beaamd geknikt wanneer iemand iets zei wat pleitte tegen deelname van Dieter. Het viel mij op dat de argumenten die genoemd werden voornamelijk gericht waren op het fysieke verschil tussen mannen en vrouwen en het eventuele effect hiervan op de veiligheid voor de speelsters. Deze argumenten werden heel voorzichtig gebracht.

De volgende *Stammtisch* waren de speelsters veel mondiger. Het argument dat het een vrouwensport is en moet blijven kwam direct naar voren. En niemand maakte bezwaar toen de voorzitter van de vergadering meteen concludeerde dat Dieters verzoek zou worden afgewezen. Het viel me op dat meer leden hun mening uitspraken deze keer. Tijdens de stemming bleek men unaniem te kiezen tegen de deelname van mannen in de trainingen.

Ook van de enkele mannen die aanwezig waren werd de mening gevraagd. Opvallend hierin was dat de mannelijke coach van het team zich duidelijk uitsprak tegen deelname van mannen aan de

trainingen. Wel baseerde hij zich hierbij op het lichamelijke verschil. Volgens hem zouden de mannen niet goed genoeg kunnen meekomen in de vrouwelijke trainingstechnieken, zoals *blocken* met de heupen (Coach Chris, 3 april 2013). De mannelijke scheidsrechter die aanwezig was bij de vergadering hield zich buiten de discussie, wel stemde hij mee.

De *newbies* hadden tijdens de vergadering niet echt inspraak, omdat ze geen stemrecht hadden. De aanwezige *newbies* waren aanwezig om aan hun aanwezigheidsverplichting te doen. Het viel me op dat ze tijdens deze vergadering wel hun mening uitten, terwijl bij de andere vergaderingen voornamelijk geobserveerd werd.

§4.1.5 GENDER CONSTRUCTIE EN MANNEN IN DERBY

Wanneer ik in een gesprek met speelsters vroeg wat hun mening was over Mannen Roller Derby of mannen die meedoen aan trainingen, dan werd regelmatig positief gereageerd. Toen ik het met Silke had over twee mannen die een training mee hadden gedaan, waarbij het trainen met het team wat onhandig verliep, was het eerste wat ze zei:

“Well, don’t write down that we cannot play with them, or that we don’t want to. It’s just that their level is really lower than ours. They are not supposed to play on an advanced level I think. So, it’s not because of being a man that the exercises are not really working with them!” (Silke, 16 februari 2013).

Ook na afloop van een oefenwedstrijd waarbij een paar mannen hadden meegedaan waren de reacties van de speelsters positief:

“Het zag er grappig uit, maar je zag ook wel dat ze echt hun best deden. En ze konden ook wel redelijk meekomen met de rest!” (Intermediate, 5 februari 2013).

Echter ook de angst dat mannen de sport overnemen werd geuit:

“I like men’s Roller Derby, but I’m also kind of afraid that when it gets bigger, men’s Roller Derby, that it will be competition of men’s Roller Derby is better than women’s. Like, ehm, I’m really afraid of that because it’s like that in normal, other, sports. And I think that would be a pity. Because it’s not about that competition between genders” (Ann, 22 april 2013).

Het viel me op dat in de discussie over de participatie van Dieter in de trainingen, de argumenten die werden aangevoerd heel anders waren dan wanneer ik met een speelster in gesprek was over mannenparticipatie of een tak van Roller Derby speciaal voor mannen. Zolang de mannen participeerden in Roller Derby, maar niet in de eigen vereniging, waren de meningen over mannen in

Roller Derby vrij mild. Toen echter een man zich meldde om met de vereniging mee te gaan trainen, werd het een ander verhaal. Plotseling werden argumenten als “we zijn een vrouwenteam, voor vrouwen dus” (Ruth, 3 april 2013) gebruikt en breed gedragen door de rest van de speelsters.

Deze discussie laat zien dat de speelsters van Roller Derby zich bewust zijn dat de sport een unieke positie in neemt op het gebied van sport en gender en dat zij zich daar wel degelijk mee bezig houden. De vraag van Dieter om mee te mogen doen met de trainingen leidde tot het innemen van een strikt standpunt op het gebied van participatie van mannen. Kortom, in eerste instantie lijken de speelsters zich niet druk te maken om participatie van mannen in sport. In tweede instantie blijkt echter, nadat zij met participerende mannen worden geconfronteerd, dat zij Roller Derby willen bewaken als sport voor vrouwen. Hierin zit eigenlijk een dubbele ontkenning. Bij het lezen over Roller Derby verwachten mensen een sportcultuur waarin vrouwen hun ‘eigen’ sport beschermen tegen mannen participatie. Vervolgens uitten de vrouwen het tegenovergestelde, ze vinden het ogenschijnlijk prima dat er mannen deelnemen aan de sport. Wanneer een man echter voor langere tijd mee wil trainen en de intentie heeft om een eigen mannen vereniging in dezelfde stad te beginnen, komt pas duidelijk naar voren dat de speelsters dit niet zien zitten. Gender speelt meer een rol dan bij een eerste indruk doet vermoeden.

§4.2 VOORTAAN ZONDER DERBYNAAM

§4.2.1 DERBYNAAM ALS ALTER EGO

In Roller Derby is het gebruikelijk om te skaten onder een derbynaam. Een speelster kiest haar eigen bijnaam en eigen nummer. Het is de bedoeling dat de derbynaam uniek is. Er is zelfs een website² waar speelsters van over de hele wereld hun naam kunnen laten registreren. Wanneer de eigen derbynaam op de website is geclaimd, mag deze niet meer door andere speelsters worden gedragen. Nummers hoeven slechts uniek te zijn binnen de vereniging, in verband met het bijhouden van de scores en fouten.

Finley schrijft in haar onderzoek naar Roller Derby ook over het gebruik van derbynamen. Volgens haar hebben veel speelsters een alter ego, de persoon die ze zijn op de baan. De derbynaam is een uiting van dit alter ego en moet dus bij de skater passen. Hierdoor kiezen de speelsters vaak een naam die in contrast staat met hun echte naam. Derbynamen zijn regelmatig een parodie op de naam van een bekend persoon, of een woordspeling op een belangrijke eigenschap van een speelster. Ook geeft Finley aan dat speelsters kiezen voor namen die de gender hiërarchie uitdagen,

² <http://www.twoevils.org/rollergirls/> is het online register voor derby namen.

door bijvoorbeeld een combinatie te kiezen van mannelijke en vrouwelijke eigenschappen (Finley 2010:377).

Uit mijn onderzoek bleek echter dat de speelsters van de sport hier helemaal niet zo mee bezig zijn. Opmerkingen als “iedereen heeft er een, daarom neem ik er ook maar een” (Ivonne, 5 mei 2013), “It’s just fun to have one, and everyone has one!” (Meike, 3 mei 2013) en “Ik dacht dat derbynamen verplicht waren om te mogen skaten in een team!?!” (Titzzi, 5 mei 2013) waren de norm onder de *newbies* in de vereniging. Ook *advanced* skaters gaven aan op een hele andere manier met derbynamen bezig te zijn dan Finley omschrijft in haar onderzoek:

“Oh yes derby names, well we just have them as a nickname. Because its fun, and everybody used to have them in the early days of derby. We still use them during games, and sometimes the name just integrated and you are used to call someone by their derby name. It’s not that we think they are really important” (Matilde, 15 februari 2013).

Daarnaast blijkt dat steeds minder spelers een derby naam gebruiken, het gebruik van de eigen naam tijdens het spel neemt toe. Na surfen op het internet blijkt dat deze trend in 2009 is ontstaan in de Verenigde Staten (Wikipedia 2013). Op dit moment begint deze trend ook in Europa door te dringen. In de volgende subparagrafen ga ik dieper in op de discussie die het skaten onder de eigen naam oproept.

§4.2.2 DE AANLEIDING

Op de Facebookpagina waar iedere dag een regel van Roller Derby wordt uitgelegd, werd de regel over de toegestane nummers behandeld. In de reacties begon een discussie over het hebben van individuele nummers en de eventuele afschaffing van zelfgekozen nummers (19 februari 2013).

In dezelfde periode plaatste een Nederlandse derby speelster in de Nederlandse Roller Derby Facebook groep dat ze er voor had gekozen om voortaan onder haar eigen naam te spelen. Ze bedankte de skaters die hun mening hadden geuit als reactie op haar Facebook bericht van november 2012, waarin ze aangaf te twijfelen over het skaten onder haar eigen naam (Emma, 7 november 2012).

§4.2.3 DE DISCUSSIE

In de discussie over derbynummers waren de tegenstanders van eigen nummers voornamelijk gericht op het praktische nut er van. Volgens hen was het niet handig dat scheidsrechters al die verschillende nummers, vaak gecombineerd met letters, moesten roepen wanneer iemand een fout

maakte. Dit leidde alleen maar tot verwarring. Het feit dat er zo veel verwarring is over de precieze regels omtrent nummers, was voor de tegenstanders een onderbouwing waarom het veel makkelijker zou zijn om de spelers simpelere nummers van één tot twintig moesten geven.

Voorstanders van de eigen nummers gaven echter aan dat de sport haar originaliteit zou verliezen als Roller Derby zich zou conformeren naar reguliere teamnummering. Juist de kracht van de sport lag volgens de voorstanders in de originaliteit, creativiteit en individualiteit. Hiermee geven de voorstanders een verschil aan tussen traditionele sporten en lifestyle sporten en onderbouwen zij de waarde die sporters hechten aan de postmoderne waarden van de lifestyle sport.

De derbynamen discussie was verdeeld onder drie verschillende standpunten. Enerzijds waren er voorstanders van Emma's punt. Zij waren ook aan het overwegen om onder hun eigen naam te skaten of deden dit al. Het belangrijkste argument hiervoor was dat skaters geen alter ego nodig hebben op de baan, als sportvrouw moet je trots kunnen zijn op je prestaties en juist het aannemen van een alter ego lijkt er op te duiden dat een skater niet durft uit te komen voor de eigen daden.

Anderzijds waren er skaters die derbynamen heel belangrijk vonden voor de sport en niet begrepen dat Emma zonder wilde. Deze argumentatie baseerde zich op het argument dat derbynamen een onderdeel zijn van het showelement van Roller Derby. Het showelement is weer een onderdeel van de subcultuur waar Roller Derby deel van uit maakt. Het afschrijven van de derbynaam zou dus het begin van het einde van de subcultuur zijn en Roller Derby tot een mainstream sport maken. Hier worden weer de postmoderne waarden van de lifestyle sport er bij gehaald en wordt ook de angst voor het verdwijnen van de subcultuur uitgesproken.

Weer andere skaters wilden graag het idee van de derbynamen houden, maar begrepen wel dat Emma de keuze maakte voor het skaten onder haar eigen naam. Dit moest ook allemaal kunnen. Juist in een wereld waar iedereen een eigen naamkeuze maakt, moest het toch kunnen als skaters kiezen voor het skaten onder de naam die hun ouders ze gegeven hebben.

§4.2.4 DE DEELNEMERS

De deelnemers aan de discussie over derbynummers kwamen voornamelijk uit Europa, maar skaters van over de hele wereld mengden zich uiteindelijk in het gesprek. In de discussie kwamen een aantal mannelijke scheidsrechters regelmatig aan het woord, zij bespraken vooral de praktische kant van de nummering.

Bij de discussie over derbynamen kwamen vooral Nederlandse derbyspelers aan het woord. Hierbij spraken een aantal mannelijke skaters of scheidsrechters hun mening uit. Opvallend hierin was dat

de mannen zich nu ook meer in de discussie over subculturele waarden mengden en minder op de praktische kant bleven hangen.

§4.2.5 DERBYNAMEN EN GENDER CONSTRUCTIE

In de discussies over derbynamen en derbynummers kwamen vooral argumenten aan bod die gericht waren op het behoud van de subculturele waarden en de praktische kant van het gebruik er van. Het viel mij op dat het aspect van het uitdagen van de gender hiërarchie, zoals Finley omschrijft in haar onderzoek (Finley 2010:377), niet echt aan bod kwam.

Ook lijkt het er op dat de speelsters van Roller Derby minder nadruk leggen op het uitdagen van de gender hiërarchie door middel van derbynamen. Steeds meer speelsters geven aan liever onder hun eigen naam te skaten en veel nieuwe skaters, zoals de *newbies* uit mijn onderzoek, weten niet eens waarom er eigenlijk nog derbynamen zijn.

Wel worden derbynamen door veel mensen nog als gebruikelijk gezien, en *newbies* uit de vereniging van mijn onderzoek geven dan ook aan dat ze wel willen dat de naam klopt bij hun karakter:

“My derby name has to connect with who I am, but also with who I would like to be on track. I don’t want a harsh name and scare people, and then turn out to be no competition at all on track. It has to be right” (Angelie, 4 mei 2013).

De derbynaam is dus niet zomaar verdwenen, veel speelsters blijven er mee bezig. Desondanks, zegt het wel minder over het herdefiniëren van de gender rollen dan het vroeger deed en dan wat Finley (2010) in haar onderzoek claimt.

HOOFDSTUK 5 - DE WEDSTRIJD

De wedstrijd mag toch wel de essentie van de sport Roller Derby genoemd worden, het is het doel waar de sporters tijdens de trainingen en vergaderingen naar toe werken. Uiteraard doen de skaters tijdens de wedstrijd hun uiterste best om als het winnende team uit het spel te komen. Maar bij de meeste wedstrijden horen ook toeschouwers en deze brengen een andere lading aan het spel. Niet alleen is het doel om de wedstrijd te winnen, ook het geven van een performance wordt belangrijk.

In de sport Roller Derby is het geven van een performance een belangrijk onderdeel van de wedstrijd. In dat opzicht is het duidelijk te merken dat de sport een geschiedenis als show sport heeft (Finley 2010:368). Het show element is in de loop der jaren wel wat afgenomen, Roller Derby wil immers serieus worden genomen als sport. In dit hoofdstuk bekijk ik het show element van de sport door de lens van Judith Butler. Met haar concept van gender performance wil ik kijken naar de performance die de speelsters bewust en onbewust geven op het gebied van gender.

Bij een goede Roller Derby wedstrijd hoort een afterparty. De gender performance die tijdens de wedstrijd gegeven wordt, zet zich tijdens dit feest voort. In dit hoofdstuk wordt daarom een paragraaf aan de het afsluitende feest gewijd.

§5.1 A DOUBLE HEADER

Het publiek wat op een Roller Derby wedstrijd af komt is vaak een vrij selecte groep mensen. Het verschilt per stad en land hoeveel mensen een wedstrijd precies aantrekt. De basis van het publiek bestaat uit vrienden en familie van de speelsters, aangevuld met een vaste groep geïnteresseerden. Om meer publiek te trekken organiseren veel verenigingen een *double header*, dit betekent dat er twee wedstrijden achter elkaar worden gespeeld. Vaak krijgen de thuisteam de kans om zich in de eerste wedstrijd te profileren, waarna de wedstrijd van het A team komt. Het voordeel van deze dubbele wedstrijd is dat de vereniging maar voor een dag een zaal en vrijwilligers hoeft te regelen, terwijl de entreeprijs omhoog kan. Ook bij de vereniging waar ik mijn onderzoek heb gedaan werden de meeste wedstrijden gespeeld tijdens een *double header*.

§5.1.1 DERBY GIRLS

Over de gemiddelde derby girl bestaan veel vooroordelen, maar wie staan er nu eigenlijk op de baan wanneer er een wedstrijd gespeeld wordt? In de onderstaande subparagraaf ga ik op de karaktereigenschappen van speelsters die kiezen voor een sport als Roller Derby. Ik geef aan welk beeld de speelsters zelf schetsen bij een typische 'Derby Girl' en in hoeverre dit strookt met de vooroordelen die over de speelsters heersen.

“I’ve never really been a girly girl. I always used to play with boys. And I don’t know how to handle a ball. Besides, Roller Derby is Rock ‘n Roll! It is dangerous, fast and tough... that’s nothing for girly girls” (Maudie, 17 maart 2013).

“I can understand why men like it so much. I think the roughness of the sport is the reason why it’s so sexy. And because we don’t care what other people think” (Michaela, 17 maart 2013). “And because of the constant touching!” (Maudie, 7 april 2013).

Een van de vooroordelen over de speelsters van Roller Derby is dat ze allemaal lesbisch zijn. Een *intermediate* geeft aan hoe haar zusje reageerde, toen ze thuis vertelde dat ze een *newbie* was in Roller Derby:

“My sister thought newbies stood for New Bisexuals” (Intermediate, 7 april 2013).

Volgens Michaela hebben deze vooroordelen er juist helemaal niets mee te maken, het is een sport waar iemand zichzelf kan zijn:

“In derby I’m totally different than in real life. I like the community of it. The people are not arrogant. People don’t get angry for hitting them hard. You are supposed to hit hard. It is a nice atmosphere to be your true self. People do not judge in this community” (Michaela, 5 mei 2013).

Veel speelsters presenteren zichzelf graag als stoere vrouwen. Zonder op een van deze twee begrippen de nadruk te leggen. Een uiting hiervan is het nemen van piercings en tatoeages. Het is in de Roller Derby gemeenschap heel normaal om één of meerdere piercings of tatoeages te hebben. Dit wordt dan ook zeker niet als een mannelijke versiering van het lichaam gezien.

§5.1.2 DE OUTFITS

“I just love the fashion of Roller Derby. The sport is sexy, the outfits contribute to that” (Michaela, 7 april 2013).

Tijdens een wedstrijd worden eigenlijk altijd sporttenues gedragen. Het is het meest gebruikelijk om tijdens een wedstrijd een teamshirt te dragen. Wat er onder dit teamshirt gedragen wordt verschilt per vereniging.

De ene vereniging legt de nadruk op een uniform karakter van het team. Deze teams dragen een geheel uniform of spreken een kleurcode af voor de onderkleding. Andere teams laten juist de onderkleding vrij voor de individuele invulling van het uniform. Hierin is ook ruimte voor het dragen

van uitdagende kleding. In de vereniging van mijn onderzoek bleek al dat het dragen van uitdagende kleding niet meer de trend is in Roller Derby. Tijdens het toernooi wat ik bezocht heb, werd deze trend bevestigd. Thomas zegt over de kledingverandering het volgende:

“Jammer dat iedereen nu in van die sporttenues rond loopt. De subcultuur is een beetje weg nu! Ook met het vorige toernooi zag je nog veel meer variatie dan nu. Het gaat snel!” (Thomas, 11 mei 2013).

Toen ik in gesprek was met een groepje *intermediates*, waarvan een deel oorspronkelijk van andere verenigingen kwam, bleek een verschil in kledingstijl per vereniging. Zo geeft Michaela aan dat in haar oude vereniging er veel meer kniesokken en shorts werden gecombineerd en er bijna geen panty's werden gedragen, terwijl in de oude vereniging van een ander meisje juist heel veel panty's werden gedragen en weinig kniekousen. In de vereniging van mijn onderzoek werden ook tijdens trainingen voornamelijk sportleggings gedragen. Het was echter ook geen probleem als een speelster er voor koos om tijdens de training meer uitdagende kleding te dragen.

In de praktijk maakt het speelsters eigenlijk weinig uit wat ze dragen, Maudie zegt bijvoorbeeld:

“On track I don't care what I am wearing. In Roller Derby is doesn't matter. I can wear whatever I want, because nobody cares! Also I don't feel sexy when I'm on track, I'm busy enough just playing the game” (Maudie, 7 april 2013).

Naast de wedstrijdtenues, is er ook de kleding die verkocht wordt aan fans. Deze kleding wordt vaak gedragen door de spelers zelf, wanneer zij een oefenwedstrijd spelen of gewoon een training hebben. Vaak zijn het shirts en truien met het logo van de vereniging er op. Ann vertelde mij over het kopen van kleding van andere verenigingen:

“It is cool to have shirts from really different leagues. And that's in other sports not so common I think, in derby it's more like band shirt culture” (Ann, 22 april 2013).

§5.1.3 DE FACE PAINT

Naast de outfits die de speelsters dragen, zijn er ook nog andere manieren om het show element in de wedstrijd te brengen. Een voorbeeld hiervan is het gebruik van *face paint*. Deze schmink wordt om twee redenen op het gezicht gemeerd voor een wedstrijd:

Enerzijds geeft de schmink het rauwe karakter van de sport aan, waarbij de schmink moet fungeren als een soort *war paint*. De schmink wordt echter niet gebruikt om agressie op te wekken, maar toont meer aan dat de 'strijders' zich hebben klaar gemaakt voor het spel.

Anderzijds wordt er een show opgevoerd, waarvoor de speelsters zich mooi willen opmaken. De *face paint* fungeert in dit opzicht als een soort make-up. Maar dan met een rauw tintje. Deze *face paint* toont aan dat de speelsters klaar zijn voor de show die ze gaan geven.

In de vereniging waar ik mijn onderzoek heb gedaan werd *face paint* nauwelijks gebruikt. Ik heb bij één wedstrijd één speler met twee kleine streepjes schmink op haar wang gezien. Van de tegenstanders waren er echter meer spelers die de schmink gebruikten. Dit was dan vaak in de kleuren van het team, of in het thema wat aan de wedstrijd was gekoppeld. Het viel me op dat sommige speelsters van de vereniging waar ik onderzoek deed wel lippenstift droegen tijdens de wedstrijd.

§5.1.4 DE SHOW

Wanneer de teams de zaal betreden wordt een zelfgekozen nummer gespeeld. De speelsters hebben hier meestal een dansje of uitvoering op bedacht. De derbynamen worden stuk voor stuk opgenoemd door de presentatoren, terwijl de genoemde speelsters uit de groep te voorschijn komen en zwaaien naar het publiek.

De presentatoren zijn vaak mensen die door Europa reizen om bij wedstrijden te presenteren of spelers van andere verenigingen. Deze presentatoren leggen het spel uit, stellen de speelsters voor, houden het publiek bezig in de time-outs en pauzes en vertellen tijdens de wedstrijd precies wat er allemaal gebeurt.

De wedstrijden worden vaak in een speciaal thema gegoten. Zo wordt het bijvoorbeeld gekoppeld aan een nabije feestdag. Ook worden er regelmatig woordspelingen gemaakt op de plaats waar de tegenstander vandaan komt, of de naam van het opponerende team.

Na afloop van de wedstrijd krijgt het bezoek de gelegenheid om de skaters van dichtbij te zien en ze zelfs aan te raken. De toeschouwers gaan in een cirkel om de buitenste lijn van de baan staan en de skaters tikken één voor één alle handen aan. Eerst het verliezende team, waarna het aan het einde van de rij toeschouwers aansluit. Daarna komt het winnende team, deze klapt ook de handen van de verliezers. Na afloop van de wedstrijd wordt meestal een beste *jammer*, een beste *blocker* en een meest waardevolle speler van ieder team gekozen. Hierbij hoort een kleine prijsuitreiking.

§5.1.5 GENDER MANOEUVREREN TIJDENS DE WEDSTRIJD

Tijdens de wedstrijd wordt een show opgevoerd, dit hoort bij de sport Roller Derby. Veel onderdelen van de show horen al sinds het bestaan van de sport bij tradities. Wat mij het meeste op viel tijdens het kijken van de wedstrijden was dat het performen van gender minder in de wedstrijd aanwezig

was dan ik in eerste instantie had verwacht. Tijdens de wedstrijd zijn de speelsters wel bezig met het presenteren van hun stoere vrouwelijkheid, dit geven ze dan ook aan in hun omschrijving van een ‘Derby Girl’. Echter, het zijn meer de show elementen als onderdeel van de sport die opvallen, dan echt de punten waarop gender wordt gepresenteerd. Tijdens de afterparty komt echter wel degelijk het manoeuvreren tussen gender rollen naar voren, hierover schrijf ik in de volgende paragraaf.

§5.2 THE AFTERPARTY

De afterparty van een Roller Derby wedstrijd hield in de vereniging van mijn onderzoek in dat een ruimte van een danscafé werd gereserveerd voor de speelsters van beide teams. Tijdens een feest kwamen enkele familieleden en vrienden mee, het grootste deel van de gasten was echter speelster of vrijwilliger tijdens het evenement.

Het bijzondere aan de feesten die ik heb meegemaakt, is dat de speelsters van de verschillende teams heel vriendschappelijk met elkaar om gingen en er totaal geen gevoel van competitie meer was. Het non-competitieve aspect van Roller Derby en andere lifestyle sporten, komt in het volgende citaat van Lena duidelijk naar voren:

“The league, or I guess all the leagues don't have too much money because they are a Do It Yourself organization thing, this fact leads to not having money for when you play in another city for example to pay a hotel and so you have to sleep over at your opponents bedroom or home. That's really private and I think that is really cool and makes a difference to other sports. Because you really get in touch with the other teams, it's not just about the winning or losing and hating other teams. (...) Off course I'm fan of my team but afterwards we party together and people sleep over at the opponent's beds and rooms and everybody is so friendly with each other and has fun and that's really a cool atmosphere. I think that's really special and doesn't happen in other sports I think” (Lena, 22 april 2013).

Een ander interessant aspect van de afterparty is dat het performen niet stopt bij het laatste fluitsignaal van de wedstrijd. Het performen van gender gaat door op de dansvloer.

§5.2.1 OP DE DANSVLOER

Een van de eigenschappen van een Roller Derby afterparty is dat het aantal vrouwen overheerst en dat er nauwelijks mannen aanwezig zijn. Van de feesten die ik bezocht heb, werd alleen het feest ter afsluiting van een toernooi in besloten kring gehouden. De andere feesten waren vrij toegankelijk voor ander publiek.

Hoewel aan het begin van de avond iedereen nog moest ontdooien en vooral het zitten aan tafeltjes de norm was, domineerden de speelsters later de dansvloer. De teams dansten door elkaar en met elkaar en het was niet duidelijk te merken welk team er nou eigenlijk gewonnen had. Meestal zag het er meer uit alsof beide teams gewonnen hadden, zo uitbundig was de sfeer.

Wat mij op viel op de dansvloer was dat het niet duidelijk zichtbaar was welke vrouwen hetero, lesbisch of biseksueel waren. De skaters dansten allemaal vrij intiem met elkaar. Andere aanwezigen van buiten de derby gemeenschap raakten duidelijk in de war van de grote hoeveelheid, met elkaar dansende, vrouwen. De aanwezige mannen probeerden in het begin om mee te dansen, maar bleken al snel niet te worden geaccepteerd in de groep. Ondanks dat de aandacht van mannen niet ophield, ze bleven immers aan de zijkant van de dansvloer staan kijken, hadden de vrouwen enkel aandacht voor elkaar. In eerste instantie zag het er uit alsof de skaters deze afwijzende houding naar mannen gebruikten als een soort uitdagend middel om de aandacht van de mannen te houden. Echter, dit duurde de hele avond voort en uiteindelijk gaven de mannen hun pogingen op.

De mannen die wel werden geaccepteerd in de groep waren de scheidsrechters. Deze hielden zich echter juist verwijderd van de dansende vrouwen. De reden hiervoor was dat de scheidsrechters graag een neutrale uitstraling houden, het te veel optrekken met een bepaald team na afloop van een wedstrijd kan het beeld geven dat een scheidsrechter voorkeuren heeft. Tijdens de afterparty trokken de scheidsrechters dus vooral met elkaar op. Ook de vrouwelijke scheidsrechters hielden zich afzijdig om dezelfde redenen.

Tijdens de afterparty van het Roller Derby toernooi, was de sfeer anders. Dit kwam doordat het ging om een besloten feest. Omdat er heel veel aanwezige mannen (scheidsrechters) en zo veel verschillende teams aanwezig waren, waren de verhoudingen op de dansvloer heel anders. Hier was het onderscheid tussen dansende vrouwen, toekijkende buitenstaanders en zich op afstand houdende scheidsrechters niet aanwezig. Iedereen danste met iedereen, hier in werd geen onderscheid gemaakt in sekse. Een veel gehoorde uitspraak die avond was:

“What happens at the afterparty, stays at the afterparty!” (Anouk, 12 mei 2013).

§5.2.2 AFTPARTY KLEDING

De kleding die gedragen werd tijdens een afterparty varieerde. Een deel van de speelsters dachten niet na de wedstrijd en kwamen naar de afterparty locatie in hun sporttenue. Het andere deel van de speelsters maakte wel gebruik van de douches na de wedstrijd en had uitgaanskleding mee voor het feest. De nadruk hierbij lag op het dragen van comfortabele kleding, ook liepen veel van de

speelsters in een simpel topje en jeans. De nadruk lag hierbij uitdrukkelijk niet op het opdossen voor het feest, de meeste speelsters kwamen met natte haren van het douchen binnen.

In de loop van de avond, wanneer de temperatuur in de zaal steeg door het aantal mensen, droegen steeds meer vrouwen slechts hun sport bh en jeans of sportbroek. Hierop reageren de meesten vrij nonchalant, ze geven aan het wel gewend te zijn van de Roller Derby feesten.

Bij het feest als afsluiter van het toernooi was er een team die speciaal turnpakken had laten maken voor de afterparty. In de kleuren van het team, maar wel meer uitgedost dan het sporttenu. Ook andere speelsters en teams hadden bij dit feest meer aandacht besteed aan hun uiterlijk.

§5.2.3 GENDER MANOEUVREREN EN DE AFTERPARTY

Tijdens de afterparty wordt er niet alleen gemanoeuvreerd op de dansvloer, ook op het gebied van gender zijn de speelsters druk bezig met het definiëren van de gender rollen. Dit blijkt uit de manier waarop de speelsters met elkaar dansen, maar ook uit de manier waarop ze mannen negeren op de dansvloer. De scheidsrechters, veelal mannen, die wel in de Roller Derby wereld betrokken zijn houden zich expres afzijdig van het ritueel op de dansvloer. De performance die de speelsters van Roller Derby geven is op de dansvloer afwijkend van de hegemonische gender normen. Door te flirten met elkaar en de mannen te negeren is het niet meer duidelijk welke seksuele voorkeur de speelsters hebben. De gangbare gender normen die gelden op de dansvloer worden in dit geval dus geherdefinieerd.

HOOFDSTUK 6 – CONCLUSIE

Bij het schrijven van mijn thesis stond ik voor de uitdaging om van het abstracte concept gender manoeuvreren een tastbaar gegeven te maken. Hiervoor heb ik mij gebaseerd op het concept gender performance van Judith Butler. Gender is volgens Butler niet meer dan het acteren van mannelijkheid of vrouwelijkheid, mensen imiteren dit gedrag van elkaar. Door dit imitatiegedrag is gender in de loop der tijd aan seksualiteit gekoppeld, waardoor hegemonische gender normen zijn ontstaan. Gender is echter niet iets wat vast staat, het is een fluïde concept. Omdat gender als fluïde concept altijd in beweging is, worden gender relaties continu opnieuw onderhandeld. In mijn thesis heb ik onderzocht hoe dit manoeuvreren in gender normen wordt vormgegeven in de sport Roller Derby. De lifestyle sport Roller Derby wordt door vrouwen gedomineerd en leent zich daarom uitstekend voor een onderzoek naar de constructie van gender. Ik heb hierbij het antwoord gezocht op de volgende hoofdvraag:

Hoe manoeuvreren de vrouwelijke spelers van Roller Derby zich in gender relaties en hoe (her)definiëren de vrouwen de hegemonische gender relaties tussen de vrouwen onderling, en met mannen?

§6.1 BEVINDINGEN

In de empirische hoofdstukken van mijn thesis heb ik mij gericht op de drie belangrijke activiteiten binnen Roller Derby: de training, de vergadering en de wedstrijd. Binnen deze drie activiteiten kwamen verschillende onderwerpen aan bod, waarvan ik de bevindingen hieronder bondig weergeef.

§6.1.1 DE TRAINING

Tijdens de trainingen werd de sociale structuur van de vereniging zichtbaar. Het belangrijkste kenmerk hiervan was de vraag om een sterke betrokkenheid. Wanneer een speelster begint bij de vereniging wordt direct een hoge mate van betrokkenheid gevraagd. Deze eis van betrokkenheid wordt vervolgens met ieder niveau versterkt. Omdat de sport afhankelijk is van vrijwilligers, die vaak zelf speelsters zijn, heeft het van iedere speelster een minimale inzet nodig. Dit leidt echter tot een spanningsveld, omdat door deze eis ook minder speelsters zich willen binden aan de vereniging.

Naast het onderzoeken van de sociale structuur, is de training ook een ideale situatie om het sportende lichaam te bestuderen. De speelsters zien zichzelf als vrouwen, op weg naar een sterk en atletisch lichaam. De skaters koppelen het krijgen van mannelijke eigenschappen, zoals meer spierkracht, aan het creëren van een vrouwelijker lichaam. Ook het ideaalbeeld van hoe een Roller

Derby speelster er uit moet zien, wijkt af van het ideaalbeeld van andere vrouwelijk sportlichamen. In Roller Derby is geen standaard atletisch lichaam wat beter zou presteren dan andere lichaamstypen. Iedere vrouw, met ieder lichaam, kan haar specifieke lichaamskenmerken gebruiken in het spel en daarmee een belangrijke bijdrage leveren aan de sport. Hiermee zetten de speelsters zich af tegen andere sporten en vrouwen in sport. De speelsters construeren op dit aspect hun gender buiten de gangbare gender normen en zijn bezig met het opnieuw definiëren van de gender relaties.

§6.1.2 DE VERGADERING

In de Roller Derby gemeenschap wordt continu onderhandeld over de invulling van Roller Derby. Dit leidt er toe dat er regelmatig over verschillende onderwerpen wordt gediscussieerd. In het hoofdstuk ‘de vergadering’ ga ik uitgebreider in op twee discussies.

Een van de discussies ging over het participeren van mannen in de trainingen van de vereniging. Deze discussie laat zien dat er een spanningsveld bestaat tussen wat de speelsters zeggen en wat ze echt denken. In eerste instantie lijken de speelsters zich niet druk te maken om participatie van mannen in sport. In tweede instantie blijkt echter, nadat zij met participerende mannen worden geconfronteerd, dat zij Roller Derby willen bewaken als sport voor vrouwen. Hiermee houden de speelsters vast aan de hegemonische gender normen en de sport Roller Derby als uitzondering op deze gender normen.

In de discussies over derbynamen en derbynummers ligt de focus meer op het behoud van de subculturele waarden van de sport en of de individueel gekozen nummers eigenlijk wel een praktisch nut hebben. De speelsters richten zich in de discussie nauwelijks op de functie die derbynamen volgens Finley ook zouden hebben, namelijk het uitdagen van de gender hiërarchie. Steeds vaker kiezen speelsters voor het skaten onder de eigen naam, of ze zien de derbynamen als een standaard uiting van de sport. In mijn onderzoek heb ik slechts gehoord dat de derbynamen slechts bestaan omdat ze voortvloeien uit de derby traditie, het gebruik van de derbynaam als alter ego kwam bij mijn onderzoekspopulatie niet voor. Derbynamen zeggen daarmee dus minder over gender constructie dan het wellicht voorheen deed.

§6.1.3 DE WEDSTRIJD

Tijdens de wedstrijd wordt een show opgevoerd, dit hoort bij de sport Roller Derby. In eerste instantie lijkt dit veelbelovend voor de zoektocht naar gender performance. Het viel mij op dat er minder sprake was van gender performance dan ik had verwacht. Tijdens de wedstrijd zijn de speelsters wel bezig met het presenteren van hun stoere vrouwelijkheid, dit geven ze dan ook aan in

hun omschrijving van een 'Derby Girl'. Echter, het zijn meer de show elementen als onderdeel van de sport die opvallen, dan echt de punten waarop gender wordt gepresenteerd.

De afterparty is een moment waarop alle spanning is verdwenen en de speelsters zich uitleven op de dansvloer. Dit is een moment waarop de performance van gender duidelijk naar voren komt. De performance die de speelsters van Roller Derby geven is op de dansvloer afwijkend van de hegemonische gender normen. Door te flirten met elkaar en de mannen te negeren is het niet meer duidelijk welke seksuele voorkeur de speelsters hebben. De gangbare gender normen die gelden op de dansvloer worden in dit geval dus geherdefinieerd.

§6.2 REFLECTIE

Kortom, uit de bevindingen die ik in de voorgaande hoofdstukken heb beschreven kan niet een eenduidig antwoord worden gegeven. Met het fluide concept van gender in het achterhoofd, zou dit ook eigenlijk een merkwaardige conclusie zijn. Ieder individueel aspect van de sport Roller Derby zegt in de eigen hoedanigheid iets over gender manoeuvreren en de constructie ervan. Hoewel de performance van gender tijdens de wedstrijd minder duidelijk aan bod komen dan tijdens een discussie over het participeren van mannen in de trainingen, geven beide onderwerpen een inzicht in de manier waarop de speelsters van de sport hun gender construeren. Op dezelfde manier toont het gebruik van derbynamen wellicht minder dan vroeger hoe de speelsters van de sport zich afzetten tegen de gangbare gender normen. In andere uitingen van de sport, zoals de feesten die na afloop van een wedstrijd worden gegeven, of de manier waarop de skaters omgaan met hun eigen lichaam, ligt gender manoeuvreren juist aan de oppervlakte.

LITERATUUR

Beaver, Travis D.

2012 "By the Skaters, for the Skaters" The DIY Ethos of the Roller Derby Revival. *Journal of Sport and Social Issues* 36(1):25-49.

Broek, Nina van den

2004 Thuis op straat. In *Veldwerk in uitvoering: verhalen van antropologen in spe*. Masja Cohen, Carola Falzon & Marieke Mittelmeijer, red. Pp. 64-81. Amsterdam: Aksant.

Butler, Judith

1990 *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge.

DeWalt, Kathleen M. & Billie R. DeWalt

2002 *Participant Observation: A Guide for Fieldworkers*. Lanham: AltaMira Press.

Finley, Nancy J.

2010 Skating Femininity: Gender Maneuvering in Women's Roller Derby. *Journal of Contemporary Ethnography* 39(4):359-387.

Ingold, Tim

2011 *Being Alive: Essays on Movement, Knowledge and Description*. Oxon: Routledge.

Larsson, Håkan

2003 A History of the Present on the "Sportsman" and the "Sportswoman". *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research* 4(1): art.9.

London Rollergirls

z.j. Home. <http://www.londonrollergirls.com/> (10 januari 2013).

Mabe, Catherine

2007 *Roller Derby: The History and All-girl Revival of the Greatest Sport on Wheels*. Mexico: Speck press.

Murray, Megan Geneva

2012 "The Unladylike Ladies of Roller Derby?: How Spectators, Players & Derby Wives Do and Redo Gender and Heteronormativity in All-Female Roller Derby" Ph.d. dissertation, Women's studies, University of York.

Myerhoff, Barbara

1980 *Number our Days: A Triumph of Continuity and Culture Among Jewish Old People in an Urban Ghetto*. New York: A Touchstone Book.

Nencel, Lorraine

2007 Anthropology. In: *Introduction to Gender: Social Science Perspectives*. Jennifer Marchbank en Gayle Letherby, eds. Pp. 89-109. Harlow: Pearson Education Limited.

Samudra, Jaida Kim

2008 Memory in our Body: Thick Participation and the Translation of Kinesthetic Experience. *American Ethnologist* 35(4):665-681.

Schippers, Mimi

2007 Recovering the Feminine Other: Masculinity, Femininity, and Gender Hegemony. *Theory and Society* 36(1):85-102.

Tsing, Anna

2005 *Friction: An Ethnography of Global Connection*. Oxfordshire: Princeton University Press.

Wikipedia

2013 History of Roller Derby.

http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_roller_derby (8 maart 2013)

Wheaton, Belinda, en Alan Tomlinson

2001 The Changing Gender Order in Sport? The Case of Windsurfing Subcultures. In: *Contemporary Issues in Sociology of Sport*. Andrew Yiannakis en Merrill J. Melnick, eds. Pp. 427-441. Champaign: Human Kinetics, cop.

Wheaton, Belinda

2007 After Sport Culture: Rethinking Sport and Post-Subcultural Theory. *Journal of Sport and Social Issues* 31(3):283-307.

Women's Flat Track Derby Association

2012 History of Roller Derby. <http://wftda.com/history> (26 december 2012).